

1983 - 1993

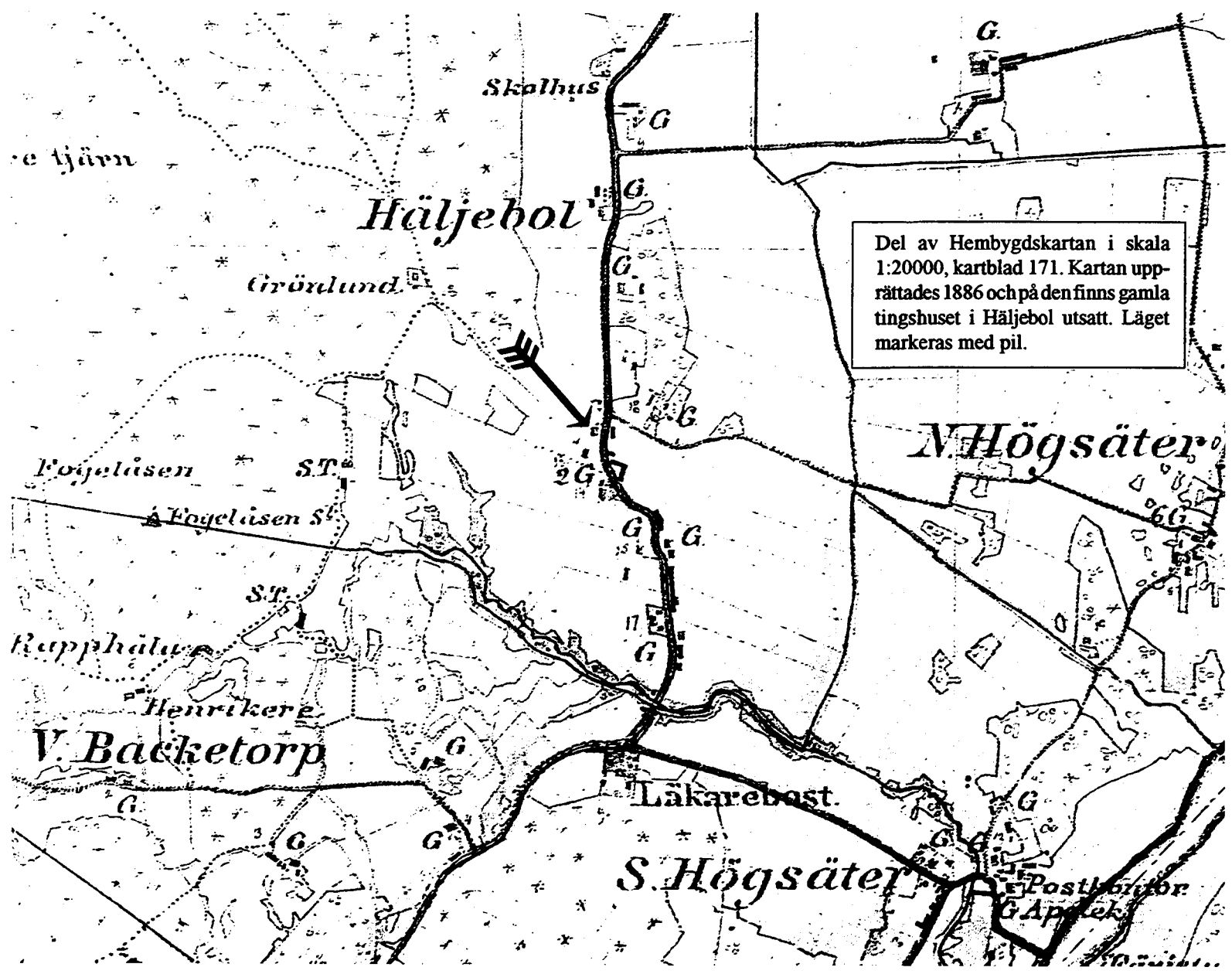
Värmlands ANOR

1993:2

Juni 1993

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Pris 30:-
Årgång 10

VärmlandsAnor utges som **medlemstidning** för VärmlandsSläktforskarförening

Upplaga 600 ex, 4 ggt/år

Föreningens adress Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 32 **Forshaga**

Medlemsavgift kronor 90 per år

Familjeavgift kronor 10 per år

Postgiro 46 96 60-5

Redaktör Bernhard Granholm, **Ljunggatan 39 C**, 664 32 Grums

Arkiv **Emigrantregistret**, Box 331, 652 08 Karlstad. Telefon 054-15 92 72

Besöksadress Gamla Badhuset, N Strandgatan 4, Karlstad

Produktion **Consulting Data**, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad. Telefon 054-11 87 77

Manusstopp för **1993:3** är 6 aug 1993

Årsmötet 1993

Föreningens nionde **årsmöte** hölls i Gamla Badhuset lördagen den 13 mars 1993.

Vaiav...

Tili mötesordförande valdes Anders Höglund och till mötessekreterare Stig Jonasson. **Till föreningsordförande** för 1993 omvaldes Lars-Gunnar Sander. Som ordinarie ledamöter i styrelsen omvaldes Bo Cider och Eivor Lantz samt nyvaldes Gunnar Jonsson. Stig Jonasson avgick ur styrelsen. Som suppleanter omvaldes Valla Johansson och Gunhild Svensson.

Tili revisorer nyvaldes Kerstin Moden och Gerhard Kaukerat samt till revisors-suppleant omvaldes Bengt Tholin.

Tili redaktör för **VärmlandsAnor** omvaldes Bernhard Granholm.

Till valberedningen omvaldes Gunnar Bergström och Allan Johansson samt nyvaldes Stig Jonasson. Gunnar Bergström är sammankallande.

Verksamhetsberättelsen

1992 års verksamhetsberättelse, resultaträkning, balansräkning, budget och revisionsberättelse godkändes och lades till handlingarna. Styrelsen **beviljades** ansvarsfrihet.

Medlemsavgifter

Årsmötet beslutade på styrelsens förslag oförändrad medlemsavgift för 1994, 90 kr för ordinarie medlem och 10 kr för familjemedlem.

Övriga frågor

Avgående sekreteraren Stig Jonasson avtackades av Lars-Gunnar Sander, som överlämnade en **bokgåva**. Gunnar Jonsson informerade om **pågående** arbetet med upprättande av **forskarförteckningen**. Bernhard Granholm rapporterade från besök **på** Stockholms Genealogiska Förenings temakväll den 11/3 kring **Värmland**.

Föredrag

Lars-Gunnar Sander hälsade redaktören för Släkthistoriskt Forum, Elisabeth Thorsell, välkommen att hålla sitt föredrag över ämnet **Domböcker**. Referat från detta föredrag finns på sida 7.

Styrelsen 1993

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 66432 Grums. Telefon 0555-11153

Sekreterare Gunnar Jonsson, **Älvhagsgatan 25**, 66140 **Säffle**. Telefon 0533-10559

Kassör **Harald Persson**, Malm-torgsgatan 18, 65340 Karlstad. Telefon 054-118777

Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 66060 **Molkom**. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, **Ölmegatan 9A**, 65230 Karlstad. Telefon 054-119411

Ledamot Eivor Lantz, Lindersvägen, 66302 **Hammarö**. Telefon 054-525727

Suppleanter **Bertel Swanson**, Bruns-kog, 67094 **Edane**. Telefon 0570-55023

Gunhild Svensson, **Odalvägen 15**, 65350 Karlstad. Telefon 054-531448

Janet Leffler, Trumberget 5, 66300 Skoghäll. Telefon 054-513711

Valla Johansson, **Industrigatan 12 E**, 66133 **Säffle**.

Revisorer Kerstin **Modén**, **Resedagatan 12**, 65345 Karlstad. Telefon 054-560758

Gerhard Kaukerat, **Radhusgatan 15 D**, 66440 Slottsbron. Telefon 0555-30403

Revisorssuppleant Bengt Tholin, **Stinsgatan 7**, 65226 Karlstad. Telefon 158825

Valberedning Gunnar Bergström, **Piongatan 24**, 65345 Karlstad. Telefon 054-560698.

Allan Johansson, Industrigatan 12 E, 66133 **Säffle**

Stig Jonasson, Drevstagatan 49 A, 68141 Kristinehamn. Telefon 0550-17109

Styrelsemöte

Efter årsmötet valde styrelsen övriga funktionärer och konstituerades ig. Sammansättningen **framgår** av ramad spalt ovan.

Innehåll

Årsmötet 1993	2
Riksstämman Luleå	3
Slakten Lidback	4
Vad är Koopverdiskepp?	6
Handstilskurs	6
Domboksforskning	7
Vad finns i domböckerna?	8
Kyrkoarkivens L1-serie	9
Regeringsrätten	10
Antavla 23	11
Antavla 24	13
I Sofies chiffonjé	14
Ingenting är nytt	14
Tingshuset i Häljebol	15
Häljebolsprojektet	16
Folkrörelsearkivet	17
Nordmarks dombok 1680	17
Domstolsväsendet	18
Landsarkiv?	19
Ur Blad och Forum	20
Boktips	20
Haploskopi	20
Anor sökes	21
Svar på Anor	22

Jubileum 10 år

I december i Ar blir **Värmlands Släktforskarförening 10 Ar**. Vi kommer att uppmärksamma detta på några olika sätt. Bland annat så har styrelsen beslutat att nr 1993:4 skall ha formen av ett jubileumsnummer med Aterblick på de 10 Ar.

Om Du har något intressant minne från föreningens verksamhet så är vi tack-samma för bidrag om detta. Vi är även

intresserade av fotografier från föreningens verksamhet. **Skriv** namn och adress på baksidan, **samt** vad de föreställer så returnerar vi dem. I redigeringsarbetet av detta nummer kommer hela styrelsen att delta.

I nästa nummer, 1993:3, återkommer vi med höstens **program** inklusive de speciella jubileumsarrangemangen.

Riksstämman i Luleå

Riksstämman 1993 kommer att hållas 12-15 augusti i Arcus mässhall i Luleå och anordnas av Lulebygdens Forskarförening i Luleå.

Utställarna erbjuds 500 kvm i stora utställningshallen och all den service som behövs för en lyckad utställning. Här finns också förstklassiga lokaler för föredrag och seminarier.

Restaurang och caféer hålls öppna hela dagarna för kaffe, lunch och middag, allt till lika **barpriser**.

Arcus stugby är belagen cirka 800 meter från mässhallarna med 74 stugor (två-tre- och fyrbäddsstugor), reserverade för tillresta besökare. Priset kommer att bli cirka 125 kr per person/dygn. Uppställningsplatser för husvagnar i nära anslutning till stugbyn erbjuds, och i stugbyn finns servicebutik.

Stämman öppnar redan torsdagen den 12 augusti kl 12.00. Det är då meningen att besökare till stämmans kall kunna träffas och samtala över en kopp kaffe. På fredagsmorgonen öppnas mässan. Under fredagen och lördagen kommer ett stort antal intressanta föreläsningar att hållas.

Utflykter med kulturhistoriskt intresse kommer att anordnas. Förhandlingar pågår med Malmbanans Vänner om möjlighet att erbjuda besökare till stämman att åka ånglok till Arcushallen från Luleå järnvägsstation.

Fredag den 13 kommer **ordförandekonferensen** att hållas och på lördagen avhålls **riksstämman**. På **lördagskvällen** blir det bankettmiddag med **dans**. Redan på **lördagseftermiddagen** reses en **lappkäta utanför** entren till mässhallen och **man börjar helsteka** renen till middagen på kvällen. Före bankettmiddagen kommer **Gammelstads Husmodersförening**, cirka 40 personer, att visa en **klädkavalkad** med historiska **klädedräkter** från 1400-talet till 1900-talet.

Riksstämmanäger rum på lördagen den 14 augusti kl 13.00. Vid **stämman** har stöd-jande medlemmari **släktforskarförbundet** och enskilda medlemmar i förbundets medlemsorganisationer, t ex **Värmlands Släktforskarförening**, närvaro- och yttranderätt. Enbart valda ombud har röst-rätt.

Som ombud för **Värmlands Släktforskarförening** till årsstämman har styrelsen utsett Lars-Gunnar Sander och Harald **Persson**.

Åkerbär Rubus Articus som finns i samma flock som Björnbär och Hallon, är Norrbottens landskapsblomma

Annons

Fryksdals härads domböcker

sammandrag av Gunnar Almqvist, del II, omfattand tiden 1710-1725, har utkommit från trycket. Boken är p i 628 sidor, **återger** i sammandrag det väsentliga av samtliga ärenden och har utförliga ort-, sak- och **personregister**. **Som bilaga** medföljer rättelser till del I (1600-talet). **Boken kan erhållas** genom **Ö Emterviks hembygdsförening**. Cirkapris 170.00

Matts Nilsson

P Ås 850,686 04 Ö Ämtervik

Telefon 0565 - 300 35

Föreläsare

Lars-Erik Edlund, docent i nordiska språk: Dialektala öknamn, ortnamn, ord-förråd mm.

Phebe Fjellström, professor i etnologi: Samisk Mtur.

Karin Axelman, forskningsjuksköterska: **Alzheimers** sjukdom och ärftligheten.

Osten Groth, länsbildningskonsulent och författare: Gränser och gränslöshet, om Nordkalotten och Lars Levi **Laestadius**.

Olof Hederyd, adjunkt: Finska **krigets** avslutning och följeri **Haparandatrakten** åren runt 1809.

P O Hillborg, leg **läkare**: Gauchers sjuk-dom och **ärftligheten**.

Kjell Lundholm, arkeolog: 7000 år på en fjärdedel av Sveriges karta.

Mauritz Nyström, **fil dr**: Slakten - ett stödande nätverk förr och nu.

Jan-Olof Nyström, lärare: Ordbok över **Lulemålet**.

Evert Melefors, **arkivchef**: Sveriges medeltida personnamn.

Nils Slunga, skolinspektör: **Arbetsstugorna** i Norrbotten.

Egil Johansson, professor vid **Umeå uni-versitet**: Laser och förstår, konsten att läsa **kyrkböcker**.

Slakten Lidback i Karlstad

I Hembygdsgillet i Karlstad årsbok 1922-1937 "Vi och vår bygd" har C V Bromander skrivit om slakten Lidback. Artikeln är intressant därför att den innehåller förutom mycket fullständiga kronologiska data mängder av randanmärkningar som förklarar levnadsförhållanden.

Årsboken är redigerad av folkskollärare Sigurd Gustavson. Ebba Marianne Lidback, född 1923-06-19, gift med konstnären Åke Bemler, innehar nu Hultsberg gård i Karlstad och är i 8. led ättling till anfadern Anders Lidback, har välvilligt lånat ut årsboken till Carlstads-Gillet som i sitt marsnummer 1993 återgav släkthistorien. Medbenaget medgivande av tidskriften Gillets redaktör Harald Persson redovisas här tabeller I-IV.

C V Bromander skriver:

Slakten Lidback härstammar från Lidköping, av vilken stad den också har namn, men har sedan omkring 1750 tillhört Karlstad och Värmland.

Anders Lidback tabell I

Anders Lidback, född i slutet av 1600-talet, var kopparslagaremästare i Lidköping, död där 1732 och är begravd 26/11. Gift 2812 1716 i Lidköping med Katarina Strandman.

Barn 1. Johannes, född 1719, död 1755, kopparslagaremästare, se tab II.

2. Maria, född 1722 i Lidköping likasom syskonen, döpt 716, död som barn.

3. Stina, född 1724, döpt 1911, död samma år, begravd 2715.

4. Paul, född 1725, döpt 1515. Kom vid 25-årsåldern till Karlstad, där han i början av 1750-talet är skriven som "gossen", det vill säga lärling hos sin sväger kopparslagaren Peter Zander. Han skänkte 1759 till Karlstads domkyrka två pukor att begagna vid eldsvådor i staden.

Blev kopparslagaremästare och omsider husägare och rådmann i Karlstad, förmögen och mångbetrodd. Hade även gård i Lidköping. Ägde dessutom i Stora Växnäs en egendom, Kanikenäset vid

Karlstad, där han hade tegelbruk, samt halvafrälsehemmanet Gum i Källby pastorat i Kinnefjärdings härad i Västergötland. Dessa tre fastigheter gjorde han genom förordnande av 2813 1786 till fideikommissför sin brorson, handlanden i Karlstad Andreas Lidback, och dennes ättlingar, därvid han dock bestämde, att åborna å frälsehemmanet Gum "Man efter Man skola orubbade bibehållas så länge de betala årliga skatten efter Contract Tolf och Femton R:dr".

Åt släktingar och andra anslog han i sitt testamente vissa belopp. Till Karlstad skänkte han den Lidbackska stipendiefonden 4500 riksdalers specie och en fond till Karlstads fattigvård. 125 riksdaler specie anslog han till uppsättande av stenar vid Växnäs och Tegelbruket, A vilka skulle "utmärkas under hvilken Konungs, Landshöfdinges, Biskops, Borgmästares och öfriga Magistrats personers tid" denna anordning blivit vidtagen.

Vid Karlstads domkyrkan hade han A sig, hustru och majorskan Anna Magdalena Strömer uppfört ett gravkor, vars framtida underhåll han tryggade genom att till domkyrkan skänka 33 rdr 16 skilling, vilken fond ännu finnes kvar.

Anna Magdalena Loffman var född 169(4) och död 2815 1775 i Karlstad 81 år gammal. Gift 1116 1711 på Sölje med majoren vid Värmlands Regemente Johan Strömer, född 1680.

Paul Lidback avled i Karlstad 2315 1786 och är jämte nämnda personer samt sin sväger, hertiglige hovpredikanten Benkt Forsman, född 2419 1743 i Karlstad, död 2814 1802, begravd i nämnda gravkor, som dock sedermera blivit flyttat och ombyggt två gånger. Av honom finns ett välbibehållet pastellporträtt på Hultsbergs gård.

Paul Lidback var gift 8111 1753 i Karlstad med Ingeborg Forsman, född 1708, död 2111 1784 i Karlstad av slag och jordfäst av biskop Daniel Herweghr, dotter av handlanden i Karlstad Magnus Forsman och Sara Vigelius.

5. Margareta, född 1727, döpt 2514, död 717 1774 i Karlstad. Gift med kopparslagaremästaren i Karlstad, rådmannen Petter Zander, född 1712, död 919 1775 i Karlstad. Skulle den Lidbackska slakten dö ut skall enligt Paul Lidbacks bestämmelse rätt till det Lidbackska fideikommisset övergå till Petter Zanders och Margareta Lidbacks ättlingar.

6. Et barn fött 1729, döpt 1819 vars namn ej är antecknat i Lidköpings födelsebok, dött 1731 i Lidköping och begravd där 2312.

7. Maria (posthuma), född 1733, döpt 9/3, död 612 1804 i Lidköping av vattusot, begravd 1212. Gift med borgaren Mats Norén, född 172(8), död 18110 1789 i Lidköping av frossa 61 år gammal. Dessa makar bodde i Lidköping vid Melbygatan den 717 1756, då deras son Karl där föddes. Slutligen bebodde de i samma stad den gård, som är tillhörde hustruns broder Paul Lidback och som de efter hans död år 1786 enligt hans testamente fingo till skänks jämte 50 riksdaler specie.

Johannes Lidback tabell II

Johannes (son av Anders tab D), född i Lidköping, döpt 1619, kopparslagaremästare där, bodde år 1746 på norra sidan om torget i nya staden och sista i "gamla staden" i Lidköping, död där 30/7 1755, begravd 518, Gift med Ingrid Schissner, född 1815 1723 i Lidköping, vistades sist hos en sondotter och hennes man, kronofogde Norrman A Kocklanda i Bro socken, död där 418 1811 av ålder, dotter av borgaren Georg Schissner som dog i Lidköping 25/11 1751 vid 90 års ålder, vars föräldrar enligt Lidköpings dödbok voro "borgarfolk i Saxen och staden Dressen".

Barn 1. Andreas, född 1744, död 1790, köpman se tab III.

2. Lars, född 31112 1745 i Lidköping likasom syskonen, döpt samma dag, död där 19112 1746.

3. Katarina, född 2213 1748, död 2613 1749.

Andreas Lidback tabell III

Andreas (Anders) (son av Johannes tab II), född 1744 i Lidköping, döpt 915, är i början av 1760-talet **skriven** hos apotekare Petter Freudenthal i Karlstad men i slutet av 1760-talet hos sin farbror **rådman Paul Lidback**. Blev under 1770-talet egen "handelsman" i Karlstad och efter farbroderns död 1786 **innehavare** av fideikommisset Stora **Våxnäs**, död **där** 11/3 1790. Aven av honom **finns** ett **väl** bibehållet pastellporträtt.

Gift första gången 13/2 1776 och vigd av **biskop Daniel Herweghr** med **Lisa Kajsa Forsell**, född 914 1756 i Karlstad, död där av feber 1816 1779 klockan nära 1 förmiddagen efter 10 dagars sjukdom, dotter av **rådmannen** i Karlstad Bengt Gustav Forsell och Sara Kajsa **Buchau** samt kusin till biskop **Esaias Tegnér**s mor, prostdottern Sara Maria Seidelius från Kila.

Gift andra gången 21/8 1781 på Vassgårda i Varnum med **Anna Dahlberg**, född 911 1757 i Flosjötorp i Grythytte socken, död 26/4 1815 i Karlstad och **där** begravnen på västra kyrkogården vid norra kanten under täljstensvärd, dotter av **bruksidkaren** Erik Dahlberg och Katarina Olsdotter.

Anna Dahlberg var gift första gången 1316 1775 i Flosjötorp med handlanden i Filipstad, brukspatron **Sven Geijer**, född 1746, död 615 1780 i Filipstad. Efter **Andreas Lidback**s död blev hon tredje gången gift i juli 1795 i Karlstad med kaptenen vid Värmlands Fältjägare **Harald Höke**, född 24/9 1764 i Frosta härad i Skåne, död 215 1832 i Karlstad.

Barn 1. **Kajsa Inga**, född 9111 1776 i Karlstad **likasom** syskonen, död 1517 1833, begravnen på Karlstads västra kyrkogård under stenvård. Gift 2212 1795 i Karlstad med kaptenen och **regements-** kvartermästaren vid **Värmlands Fältjägare**, sedan landskamreraren i Karlstad och kronofogden i Södersysslet, **kammarrättsrådet** **Karl Fredrik Norrman**, född 1112 1766 i Katarina församling i Stockholm, död 24/8 1819 i Karlstad av feber men då **skriven** på sitt boställe Kocklanda i Brosocken. Han hade med **Savolax** latta infanteriregemente deltagit i finska kriget 1789-90.

2. **Paul Gustav**, född 2113 1778, död 291 7 1857, vice länsbokhållare se tab IV.

3. **Anders Johan**, född 814 1779, efter skolgång i Karlstad student i Uppsala 1791, **bruksbokhållare** och sedan kassör, död 115 1816 i Karlstad av vattusot.

4. **Andretta**, född 2619 1782, död 2014 1784 i Karlstad av **kopporna**.

5. **Erik**, född 3115 1786, död 2511 1788 i Karlstad av **hjärtsprång**.

Paul Gustav Lidback tabell IV

Paul Gustav (son av **Andreas** tab III), född 2113 1778 i Karlstad, efter skolgång **där** student i **Upsala** 1791, efter fadern innehavare av fideikommisset Stora **Våxnäs**, som han benämnde Paulsburg. Han blev **chartae sigillitae** ombudsman och 10110 1806 efter kapten A P Sundé **salpetersuppbördsman** i **Värmlands** län.

Vare **tid vice länsbokhållare** i Karlstad, **skriven** på Lövnäs i Karlstads landsförsamling 1804-16, arrenderade **militiebostället** Hammar på Hammarön 1816-24, bodde på **Lövnäs på Hammarön** 1824-29 och på **Östra Tye** i samma socken 1829-49, varefter han är **skriven** som lanthandlare i Södra Gunnerudstorp i **Östra Ämtervik**, i vilken socken hans son var vice komminister 1844-51. Där kvarstod han även intill sin död, som inträffade 2917 1857 hos hans måg Bergman på **komministerbostället** Bråsäter i **Högsäter**s socken på Dal, **där** han ock är begravnen.

Lidback var en **spekulativt** anlagd, verksam och mångsidigt intresserad man, **kulturentusiast** och en i sin omgivning nog **så** väckande kraft. Valdes 1816 av sockenstämman till **Hammarö** kyrkas **skaffare** eller föreståndare. Med hjälp av ett **odlingslån** upptog han på Hammar icke mindre än 50 tunnland svår mark till åker. Deltog livligt i det kommunalalivet och sökte alltid tillgodose ideala och sociala intressen. År 1824 kom han på obestånd och måste göra konkurs, vilket medförde att fideikommisset Stora **Våxnäs** då frändömdes **honom och** tilldömdes hans son Paulus Julius.

Den 3018 1826 utbytte han namnet **Lidback** mot namnet Andrejos, som **hänсыftar** på faderns dopnamn **Andreas**. År 1830 **återtog** han det förra namnet

men bibehöllavnen namnet Andrejos, som han vanligenskrev med grekiska bokstäver. På **Östra Tye** hade han under åren 1830-39 ett litet tryckeri, **därifrån** han utgav flera av honom författade skrifter. Ett poetiskt arbete **Mitt hjertas** Runor utgav han i Karlstad 1847.

Han deponerade 1413 1855 i **Östra Ämterviks** kyrka en vacker koffert, som skulle få öppnas den 21/3 1900 och som omtalasi **Gösta Berlings** sagaundernamn av farbror **Eberhards** koffert. Vid dess öppnande nämnda dag befanns den **innehålla böcker** och **manuskript** av givaren ävensom ett vackert **oljefärgs**porträtt av honom **själv** från hans ungdom samt silhuetter av hans **båda hustrur**.

Gift första gången 1801 med **Anna Julia Vallstedt**, född 819 1778 i **Steneby** pi Dal, död 2113 1823 på **Hammar** av lever- sjukdom, dotter till prosten och **kyrko-** herden i **Steneby** filosofie doktor Lars Vallstedt och hans andra **hustru** Maria Nordengren. Vid sin första **hustrus** död skrev **Lidback** ett poem "Pauls minne af Julie", intaget i **Mitt hjertas** Runor.

Gift andra gången 2019 1829 på **Hammarön** med **Anna Ulrika Schönbom**, född 1519 1793 i **Östra Hovlanda** på **Hammarön**, död 112 1841 i **Östra Tye** i samma socken av magsjukdom och begravnen på **Hammarö** kyrkogård 1112, dotter av komministern på **Hammarön** Olov **Schönbom** och **Katarina** Margareta Noreen av denna gamla **förmåliga värmländska** prästsläkt. "Vid min Andra Makas **Likbädd**" är ett poem av **Lidback** i **Mitt hjertas** Runor. **Anna Ulrika Schönbom** hade förut varit gift med lantmätaren Elias Alexander Pfeiffer, född 15111 1773 på **Hammarön**, död **där** 518 1826 i **Östra Tye**, vilken aven förut varit gift sedan 8112 1799 med sin senare **hustrus** äldre syster Sara Maria **Schönbom**, född 27110 1781 på **Hammarön**, död 1315 1820 på **Säter** i Alsters socken.

Barn. 1. **Anna Maria**, född 315 1803 pi **Lövnäs** i Karlstads landsförsamling, död 2511 1876 i **Stömmestad** i **Segerstads** socken. Gift 25112 1828 på **Hammarön** med underofficeraren vid **Värmlands** Regemente **Bengt Gustafsson**, född 111 1800 i Skara, död 3113 1870 i **Segerstad**, **där båda** makarna äro begravda.

2. **Karolina Sofia**, född ibidem någon dag emellan den 1 och 6 september 1804.

Varken födelse- eller **dopdag** än angivna i **ministralböckerna**, död **där 24/8** 1806 av vattenkoppor.

3. **Paulina Juliana**, född ibidem 1618 1806, utskrevs från Hammarön 1830 till Bohuslän, vidare öden obekanta.

4. **Paulus Julius**, född 7/8 1808, död 251 3 1855, komminister se tabell V.

5. **Paul Oskar**, född ibidem 16/9 1810, död 911 1817 **på** Hammar av vatten i huvudet, begravnen 16/1 **på** Hammarö Kyrkogård. Ett poem av fadern vid hans död finns i Mitt hjertas Runor.

6. **Paul Olov Cato**, född ibidem 6/10 1812, döpt 11/10 då bland dopvittnena befann sig den av Runeberg besjungne landshövdingen Olov **af** Wibeli, död 24/7 1813 **på** Lövnäs vid Karlstad av feber.

7. **Nahyda Sincera**, född ibidem 1213 1814, en stilla och blid **natur**, som gjorde mycket litet väsen av sig. Till henne skrev fadern poemet "Till **min** 15-åriga

Dotter vid mitt 2:**dra** Bröllop" i Mitt **hjärtas Runor**, dödvålder 15/5 1902 hos sin måg läraren N F **Branzell** i Berga i **Åmåls** landsförsamling men begravnen vid sin **man på** Högsätters kyrkogård **på** Dal.

Gift 1315 **1842** i Lerboda i Boda socken, vigd av sin bror Paulus Julius, med komministern i **Högsäter Anders Gabriel Bergman**, född 26/12 i **Karlskoga**, död 617 1884 i Högsäter. Bland deras barn var vice pastorn i Gillberga **filosofiekandidaten Albin Daniel Bergman**, född 1854, död 1893.

8. **Laura Augusta Gustava**, född 2519 1816 **på** Hammar **på** Hammarön, död 21 2 1827 **på** Lövnäs i samma socken och begravnen 1812 **på** Hammarö kyrkogård. Ett poem vid **hennes** död finns i Mitt hjertas Runor.

9. **Paul Oskar**, född 2618 1830 **på** Östra Tye, död **där** 2214 1832 av frossfeber, begravnen 2914 **på** Hammarö kyrkogård.

10. **Malvina Innocentia Sofia Desideria**, född 2315 1834 i **Östra Tye**. Kom som ung till prostens i **Sunne** professor Anders Fryxells hem och familj, **där** hon sedan alltjämt förblev, så att hon den 2315 1909 eller **på** sin 75-årsdag hos fröknarna Fryxell i Stockholm dekorades med Kungliga Patriotiska sällskapets stora guldmedalj för 48 års troget bistånd **A familjen Fryxell**. Död 19/12 1913 i Stockholm och **där** begravnen.

Henne och systemen Nahyda gäller **faderns** poem "Till **mina tvänne** yngsta Döttrar" i Mitt hjertas Runor, **Desideria** ensam poemet "Desiderias Sjunde Namns- och Födelsedag". **Henne** gäller även poemet "Malvinas Julafton" i Mitt hjertas Runor.

C V Bromander

Fortsättning på Slakten Lidback följer i ett senare nummer av VärmlandsAnor

Vad ar Koopverdiskepp?

I förra numret nämndes om en koopverdiskeppare. I protokollet från 1796 stavas ordet: **coopwaerdieskjeppare**. Stavningen "koopverdi-" **har** red satt själv. Förgäves sökte vi i moderna uppslagsverk och ordböcker som t ex **Nationalencyklopedin och Svenska Akademiens** ordlista efter ordet. Inte ens i den gamla upplagan av Nordisk **Familjebok** finns det medtaget.

Däremot **finns** ordet i Henrik **Anderös** Ordbok for **släktforskare: co/o/pvaerdi/e/fartyg**, kofferdifartyg, handelsfartyg.

Ordet **finns** också i **Sohlmans** Sjölexikon (1955): **Coopvardieskepp**, kofferdiskepp, Äldre benämning **på** handelsfartyg. **Benämningen härstammar från** holländska koopvardij, skeppsfart för handeln.

Så därför frågar vi efter synpunkter **på** hur ordet skall **skrivas** med modem stavning **Koopvardi eller koopverdi? Ett alternativt af koopvärdi. Eller skall vara så radikal att man översätter till handelsfartyg?**

BGm

Handstilskurs

En **kurs** i läsning av gamla handstilar **har genomförts**. Som lärare medverkade Peter Olausson **Däremot måste Vilmar Sjöberg lämna återbud** av **hälsoskäl. Istället** medverkade **Arne Linnarud. Vilmar Sjöberg** lånade dock **väl villigt** ut sitt kursmaterial. Som kursbok användes **Margareta Grafströms** Handskrifter med **kulturhistoria**. Denna bok innehåller **ett antal skriftprov** med översättning till modernt språk, samt **kommentarer till textinnehållet**. Bland annat **så** förklaras **sortförförkortningar (lisspund mm)** som förekommer i t ex bouppteckningar. Boktiteln blev ett tema för kursen. **Såväl Peter Olausson som Arne Linnarud** kompletterade sina **handskriftstexter** med **lokala och personhistoriska fakta**.

I kursboken finns ett recept **på** en "släktforskarkaka" **skrivet** med 1700-talsstil. En av kursdeltagarna, **Carin Widén**, hade provat receptet och tagit med resultatet till **kaffepausen**. Kakan var välsmakande.

Om medlemsavgift 1993
ej är betald finns girokort
som bilaga

Frågor om medlemsregistret
Telefon 054-11 87 77

Föredraa, hållet vid årsmötet 1993-03-13.

Domboksforskning

i Vadstena landsarkiv

Efter årsmötesförhandlingarna höll Elisabeth Thorsell ett anförande om domböcker. Hon gav **några** exempel **på** det hon funnit i dessa. Huvudsakligen har hon forskat vid landsarkivet i Vadstena.

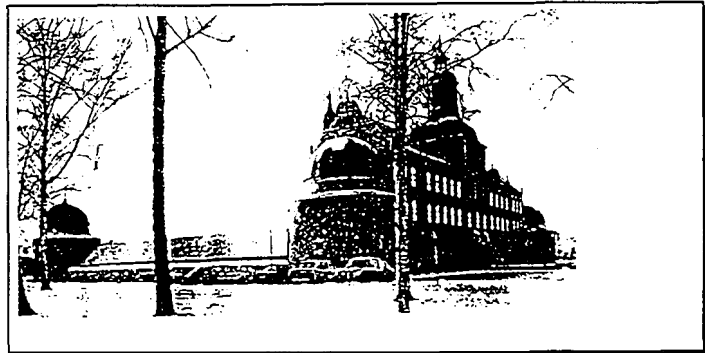
Där finns **arkivmaterial** från Östergötland, **Småland** och Öland. Domböckerna **från** häradsrätterna finns vanligtvis **förtecknade** i en serie med beteckningen **Ala** eller Ala. De olika volymerna i serien numreras löpande **på** vanligt sätt. Denna sene innehåller protokoll från de sk lagtimatingen, dvs i **förväg** planerade och utlysta ting. Vid större brott halls ting omedelbart efter brottet när som helst **på** året, s k urtima ting. Dessa tings protokoll **finns** ibland i Ala-volymerna, men kan även ha **arkivlagts** i en **särskild** serie.

Personregister

När det gäller att söka personer i **domböckerna** så finns det få register i de äldre **domböckerna**. Det **som** finns i **domböckerna** är saköreslängderna. Dessa är kronologiskt förda och innehåller uppgifter **på** de som dömts till **böter**. De register **som** **finns** är uppgjorda av forskare, för Värmlands del t ex för **Fryksdals** och **Färnebo** härad uppgjorda av **Gunnar** Almqvist resp Kjell **Åberg**. Däremot **finns** det gott om **bouppteckningsregister**. Bouppteckningarna har ju fler släktskaps-**uppgifter** än vad domböckerna **har**. **På** **landsarkivet** i Vadstena finns dessutom ett **specialregister** för bouppteckningar. Mari-Anne Olsson har skrivit av ingressen av bouppteckningarna och samlat i ett register. Därmed ingår samtliga i ingressen omnämnda personer i registret. Hittills är ingresserna från 25 volymer **bouppteckningar** avskrivna.

Andra källor

Elisabeth Thorsell **kombinerar** forskningen i **domböcker** med **forskning** i andra typer av källor. SA t ex finns utdömda

Landsarkivet i Vadstena i historisk miljö

straff noterade i husförhörlängderna under rubriken "Frejd". Ett exempel var för en person som dömts för stöld av pälsmössa där noteringen "Dömd för stöld" fanns i husförhörlängden i 30 år. I **kyrkoräkenskaperna**, serie L1 i kyrkoarkiven, finns vanligtvis redovisade till **kyrkan** inlevererade **böterna**. En annan **källa** där domstolsmål satt sina **spår** är domkapitlensarkiv. **Skilsmässor** skulle handläggas av konsistoriet. **Skilsmässa** kunde beviljas när den ena parten inte uppfyllde alla krav i ett äktenskap. SA t ex begärde en rättsare, **hustru boskillnad** **på grund** av att maken skaffat sig flera skulder. I Linköpings domkapitels arkiv finns **kring** 1830 ca 100 **skilsmässor** noterade under en tidsperiod av 7 - 8 år.

Ibland kunde personers aktiviteter sträcka sig över flera härader. Som exempel nämnde **föredragshållaren** om ett mål i Hanekinds härad i Östergötland. Det gällde en soldat född i Riga, som vid en

permission över juldagarna "lånat" en häst i Hälsingborg. Han sökte sedan byta ut hästen, vilket upptäcktes av en **länsman**. En sådan person fördes sedan runt i **fångtransport** för att förhöras i de härader där de olika brotten **begåtts**.

Okänd fader

När det gäller att söka **okänd** fader, så har Elisabeth funnit att **man** med hjälp av **domböcker** kan få **fram** faderns namn i cirka ett av fyra fall. Detta gäller före 1855 då det var straffbart att bli ogift mor. För flera brott var straffet enligt lagen dödsstraff. SA t ex **har** det varit dödsstraff att **slå sina föräldrar**. **Häradsrätterna** dömdo i regel efter lagens bokstav. Utdömda dödsstraff gick automatiskt till hovrätten, som i flesta fall sänkte straffet till kroppsstraff. Kroppsstraff kunde bestå av arbete **på fästning** resp spinnhus eller **spö-** resp **risstraff**. 1635-1644 utdömdes i Småland 1000 dödsdomar av vilka ingen verkställdes.

Allmogehumor i äldre tider beskriver Albert Engström i sina "Gubbar". I avdelningen Känn Dig Själv säger Johannis (som är illa sjuk):

- Kära Stava, ja kan rakt inte få ner silla å di sjuke potåter å bänk-vållinga, men om du velle ge meg lite å den där goe skinka, som hänger i boa, så tror ja nok att ja sulle ble bättre

Stava: - Ja tror människa har blett sprett språngande galen, du kan väl begripa din uschlinge att den ska va te begravninga, din gluper!

Vad finns i domböckerna?

Vid träffen i Gamla Badhuset den 24 april var temat åter domböcker med Kjell Aberg från Mellerud som föredragshållare. Kjell Aberg har släktforskat sedan 1964 och doktorerar sedan 1985 vid universitetet i Göteborg inom ämnet historia.

Han har utbildat sig till historielärare och arkivarie. Isåväl släktforsknings som akademisk forskning använder han material ur domböckerna. Han gav ett antal intressanta exempel på vad han funnit om sin släkt i dessa källor.

Vi har haft en sjuvärd föredragshållare vad jag vet en gång förut. Nu hade vi åter en. Dagens föredragshållare inledde med att sjunga "Tre små gummor skulle gå en gång till marknaden uti Nora". Därmed var den geografiska riktningen angiven.

Hans släkt Åberg kommer från Saxån på vägen mellan Filipstad och Hallefors. Till vad Kjell Åberg funnit i domböckerna om sin egen släkt och vad Nora har med saken att göra återkommer hans själv med i ett kommande nummer. I detta referat skall vi blotta några axplock ur föredraget och återge några allmänna fakta om domstolsväsendet.

När det gäller material från tiden före 1600-talet så finns inte så mycket bevarat. Under medeltiden och fram till början av 1600-talet kallas städernas domböcker för tänkeböcker. I resten av landet skrevs domarna före 1500-talet för det mesta på så kallade dombrev på pergament. De äldsta av dessa finns bevarade från 1200-talet och de flesta av dem har man under senare tid skrivit av och samlat i så kallade Diplomatarier. Dessutom kan man finna handlingar från olika specialdomstolar. Till exempel så avkunnades domen efter Linköpings blodbad 1600 av en specialdomstol.

Kjell berörde även bouppteckningar och arvskiften. Dessa finns i regel i andra serier än domböckerna i domstolsarkivet. Dock kan bouppteckningar finnas även i domboken. Blev det tvist kring arvskiftet, så kan man med stor säkerhet finna protokoll från detta i domboken. Han gav ett intressant exempel på detta där en av hans frus förfäders bouppteckning från 1741 blivit ogillad och måste göras om.

En ny bouppteckning upprättades 1742. Det intressanta är att båda bouppteckningarna innehåller uppgifter på föremål, som saknas i den andra. Av detta kan man dra den slutsatsen att ingen av bouppteckningarna var fullständig. Kjell antydde att det kunde bero på att rutinerna för denna förrättning var så pass nya. Bestämmelser om att bouppteckningar skulle upprättas fanns första gången med i 1734 års lag, som trädde i kraft den 1/9 1736.

Att finna sin släkt i domböckerna innebär ett träge sökande i stora textmassor. Ett värdefullt hjälpmedel i denna forskning är register. Detta faktum har Kjell Aberg rent praktiskt dragit konsekvenserna av. Han har delvis i samarbete med andra forskare gjort upp och givit ut ett antal personregister. Här följer en lista på de register som finns. Dessa har sorterats på 4 olika sätt efter släktnamn, förmann, titel/yrke samt gård- och ortnamn.

1. Kinne härad 1650-1680, 346 s.
2. Grythytte härad 1641-1680, 250 s, med hjälp av Carin Widén
3. Färnebo härad 1664-1680, 141, 278 s, (2. uppl Färnebo härad 1638-1690, I-II, 1083 s). Med Sven Myhl, Göteborg.
4. Värmlands bergtingsrätters domböcker 1657-1690, 353 s.
5. Grythytte härad bergstingsrätter 1662-1690, 106 s.
6. Torpa borggrätt, några år, 1660, 1681, 1683, 1686-1689, 1691.

Bergtingsrätter, dvs hammarting för smeder samt hytt- och gruvting för de som arbetade vid gruva och hytta. Vissa grevar hade domsrätt i sina grevskap. Ex Magnus Gabriel de la Gardie och grevarna Stenbock i Örestens grevskap och Torpa grevskap (Torpa stenhus). Borg-rätten tar samma mål som häradsrätten.

Registret för Färnebo finns inlämnat på bl a biblioteken i Karlstad, Filipstad och Hallefors, samt i Göteborg på landsarkivet och universitetsbiblioteket. Kjell nämnde även andra utgivna register, som till exempel Gunnar Almqvists för Fryksdals härad 1602-1700 och nyutgiven del 2 för

Kjell G Aberg, släktforskare i Mellerud
Fotograf Harald Persson

samma härad 1700-talet, samt Lars-Gunnar Sanders register för Hjo rådhusrätt 1691-1799. BGm

värmlänningar i förskingringen

Ur Skinnskattebergs dödbok 1754 (F:1).

Salomon Kiöhler, en ung dräng, gruvstigarens mästare Johan Kiöhlers och hustru Christina Gills son i Kyrkbyn, född i Värmland och Filipstads bergslag den 4 mars 1733, kommit till dop och kristendom, lärt läsa sina kristendomsstycken.

Förlidet är ankommit hit med föräldrarna, varit en beskedlig yngling. Den 21 juni eftermiddagen drunknade han i ändå han skulle simma.

L-G S

Kyrkoarkivens L1-serie

På annan plats i tidningen rapporteras om **Kjell Åbergs föredrag om domböcker vid träffen i april på Gamla Badhuset. Nedanstående manus har vi tidigare fått från Kjell och det visar att denne domboksspecialist har även andra forskningsobjekt. Det påvisar även värdet av att i kyrkoarkiven läsa även andra volymer än husförhörslängder och födelseböcker. I kyrkoräkenskaperna, L1-serien kan finnas pusselbitar, som ger en mer fullständig bild av våra förfäder. Nedanstående är hämtat från Filipstads L1:1-volym, som även finns på SVAR-kort 53647.**

Filipstads äldsta Kyrkoräkenskapsbok 1648-49

Jag har behållit **originalstavningen** med det undantaget att jag använder stor **respektive** litensom i modernt språkbruk. Det blir mera lättläst **då**. Ibland har **skrivaren** hoppat över bokstäver, som vi skulle **förväntat** oss, men dessa har jag tillfogat inom parentes (). Ett "m" eller "n" inom parenteser betecknar att denna bokstav före har ett så kallat **fördubblingsstreck** över sig i originaltexten.

”Uchgift aff de fattigespeningar detta årret ifrån walburgij 1848 intill (detta) dato igen 1649.

Först ähr sändt till **håspijtalet** till Mariestadh **Kåp(par) m(ynt) femtyio dr. Sådan är u(t)chgiftuit** At de fattige i staden och **sochnen** som **föllier**:

Den 21 **maij** **Markuss** Finne fått 2 dr.

Bråtfellingen i **Brattfors** 1 dr

En besatt **quinna** fåt 2 dr.

De 11 **junij** **Hans Olufsson** 3 dr 8 öre.

Den 16 **july** **hustru Olof(fs)** 24 öre.

Den 27 september **grånass kiaringen** fått 1 dr 10 öre.

Den 26 november fick et besatt **quinfålk** 16 öre.

Den 20 december den **siuke** hustrun wed **Gåsebåren** 2 dr.

Den 17 december fick Per Finne 1 dr.

Den 23 december **finjo** denna: Anders **Karijn** 3 dr.

Döfue **Marit** 3 dr.

Halte Anna 2 dr.

Lars träl 2 dr.

Påfwell Fransoss 2 dr 16 öre.

Store Engebrecht 2 dr.

Håka skomakaress **dåtter** 1 dr 16 öre.

Hamersmedz enckan i staden 1 dr.

Den 24 december Per Finne 1 dr 16 öre.

Hans Olufsson 3 dr.

Hammersmedz Enckan 2 dr.

Den 31 december fick en dräng **ifrån** Mariestadh som **förut** varit besatt 1 dr 16 öre.

Carl **Ifuersson** wed **Gåsebåren** 2 dr.

Jon **Trullsson** wed **Gåsebåren** 2 dr.

Den 21 **januarij** fick **Lasses Marit På** Båren 1 dr.

Sal. **Måns Larsses** Bnjta 2 dr.

Den 11 februarij **Markuss** Fin(n)e 6 mark.

Den 25 **dijto** **Töress** fått 1 dr.

Den 11 **Martijunge** **Larss** wed **Gåsebåren** fått 1 dr 17 1/2 öre.

Den 18 **dijto** föfua **Marit** 2 dr.

Store Engebrecht 2 dr.

Anders Karin 2 dr.

Engebrechtz encka wed **Saxån** 2 dr.

Jon **Trullsson** 2 dr.

Siuke hustrun wed **Gåsebåren** 2 dr.

En encka wed **Saxhytta** 2 dr.

Den 26 **Martij** **Markus** Fin(n)ess hustru fått 1 dr 16 öre.

Den 8 aprilj finge **desse** **neml(igen)**: **Ham(m)ersmedz** encka i staden 1 dr.

Hans **Olufsson** 3 dr.

Påfwell Fransoss 2 dr.

Trälen **Larss** 1 dr.

Tåråll en **quinna** 1 dr.

Oluf **Christophersson** 1 dr.

Håka **skomakaress** **dåtter** 1 dr.

Halte Anna 1 dr.

Måns Larssess Bnjta 1 dr.

Den 22 aprilj **Töres** 1 dr.

Hans **Olufsson** 2 dr.

Den 29 aprilj den blinde **pijgan** wed **Stensjön** fått 26 öre.

Summan **u(t)chgifter** **kåppermynt** ett hundrade **trätijo** en dr 5 1/2 öre.

N ar **dett** affdragess **blifuer** behållit **Kåp.m. nijtijo** siu dr 27 1/2 öre".

Reflexioner

'Det skulle vara intressant att få veta litet mera om de personer som **omnämns** här och deras livsöden.

Vi möter några som är handikappade: halte Anna döva **Marit**, den blinda pigan vid **Stensjön** och en besatt kvinna. Dessutom förekommer en dräng **från** Mariestad, **som** sägs **ha** varit besatt. **Några** invandrare finns också med: **Markus Finne**, Per Finne och **Påvel** Fransos. Varken handikappade eller invandrare har behandlats på ett **sämre** sätt genom att få ett mindre bidrag än de övriga.

Den kanske mest intressanta personen, i mitt tycke, är träien Lars! **Fanns** det slavar i Sverige 1648? Han måste ju också ha varit utlänning. Troligen har han kommit till Sverige som **krigsfånge** under **30-åriga** **kriget** eller den danska fejden 1643-45. Gissningsvis var han från Norge eller Danmark.

Förutom Carl Ivarsson vid **Gåsborn**, som förekommer på **några** **ställen** i **Färnebo** **domböcker**, är det bara en enda person som jag har lyckats identifiera. Det är en släkting, **Engelbrekts** änka vid **Saxån**. Tyvärr nämns hon inte vid namn. Hon var min **ff ff fm fm**.

Kjell G Åberg

Om SVAR kort

Regeringsrätten prövar ej överklagande

Regeringsrätten har den 9 februari 1993 i Stockholm beslutat att inte meddela prövningstillstånd med anledning av Bernhard **Granholms** överklagande av Kammarrättens dom den 18 mars 1991 **angående** kommunalbesvär.

Kommunalbesväret gällde besvär den 9 mars 1990 över **kulturnämndens** i Grums beslut att höja låneavgiften för mikrokort från SVAR. Detta har redovisats i tidigare nummer av medlemstidningen.

Jag skall här dels rekapitulera vad som hänt och dels kommentera beslutet.

Först vill jag dock **påpeka** att jag överklagade som kommuninnevånare i **Grums. Värmlands Släktforskarförening** har ingen del i detta. De synpunkter jag **framför** nedan är mina egna personliga åsikter.

Tidsschema

Tidningsnummer inom parentes.

1989-10-xx. **Låneavgiften** för mikrokort vid biblioteket i Grums höjs från 5:- till 10:-. (1990:1)

1990-01-28. Jag **skriver** till bibliotekschefen och **frågar** varför avgiften höjts och vem som ansvarar för beslutet.

1990-02-21. Som svar får jag utdrag ur kulturnämndens (KN) protokoll. (1990:2)

1990-03-09. Jag anför **förvaltningsbesvär** över KNs beslut till länsstyrelsen i Karlstad. Denna vidarebefordrade besväret till **kammarrätten** i Göteborg. (1990:2)

1991-03-18. Kammarrätten **avslår** besväret. (1991:2)

1991-03-28. Jag anför besvär hos regeringsrätten. (1991:2)

1993-02-09. Regeringsrätten beslutar att inte meddela prövningstillstånd. (1993:1)

Rättens beslut

Först och främst kan jag av **.....**ttens och regeringsrättens resonemang i sina **utlåtanden** konstatera att det dessa

instanser beslutat om är inte själva **sakfrågan**. Det man beslutat om är huruvida Grums kommuns kulturnämnd har rätt att själv besluta i frågan. Den enda lag **kammarrätten** hänvisar till är **kommunallagen**. Regeringsrätten anser sig inte behöva pröva detta. **Sakfrågan**, dvs huruvida man skall jämställa **arkivaliskt** material med **böcker** tas överhuvudtaget inte upp i de civilrättsliga domstolarna. **Följdfrågan** blir då vem som intresserar sig för **sakfrågan** och bedömer denna? Svaret **på** denna fråga bör vara att det är politikerna, som skall ha synpunkter **på** detta, och då är vi tillbaka vid utgångspunkten.

Politisk kulturideologi?

De politiker, vars roll jag provat fanns i KN 1989 och 1990. **Några** av dem finns kvar i nuvarande kultur- och fritidsnämnden. Vad gjorde då dessa politiker 1989 och 1990? Deras agerande var ju orsaken till att jag överklagade. En **sak** jag då bland annat **frågade** mig var om **ledamöternas partiideologier återspeglades** i deras bedömningar.

Man må då först **fråga**: Har de politiska partierna någon filosofi inom detta område? En av till exempel arbetarrörelsens ambitioner **har varit** och **är att** dokumenteras i historia. **Därom vittnar** deras **arkivverksamhet**. Redan 1902 skapade Oskar **Borge Arbetarrörelsens** arkiv i Stockholm. Denna arkivverksamhet återspeglades i de utställningar man hade runt om i landet vid rörelsens 100-årsjubileum för fyra år sedan.

Att ett politiskt parti i Sverige velat **framja** sitt eget och kollektivets historia **tycks** alltså **stå** klart, men hur är det då med intresset för individens **historia**? **Det** finns ju de partier, som säger sig vilja hävda individens intressen. **Återspeglas ideologierna i** texten **kulturnämnd**? Finns intresse för **medborgarnas** historia även före **1889**? Vid en inventering jag gjorde 1990 fann jag att de kommuner i Värmlands län, som tog ut de högsta låneavgifterna för mikrokort och

Nr 23

Här är de fem första generationerna **på** min antavla. Antavlan domineras av torpare, **bönder** och soldater utan större sensationer än att V-63 soldaten Anders **Bäckström**, som var min mormors mormors far, blev skjuten i en **träffning** med **ryssen** i **Oravais** i Finland 1808, 41 år **gammal**.

John Olov Wikström

Tallstigen 2C

654 80 Karlstad

mikrofilm hade socialdemokratisk majoritet. De borgerligt styrda kommunerna tog i allmänhet ingen **avgift** för dessa lån. Om denna **avgiftspolitik** är slumpartad eller är ideologiskt betingad anser jag mig inte kunna bedöma. Grums hade då en stark socialdemokratisk majoritet.

Kulturnämndens resonemang?

I ett brev till sin partistyrelse i **Grums** uttalar sig folkpartiets ledamot om ärendet följande: " **det gäller överklagande av bibliotekets uttag av 10:-kr per lån av uppgifter som måste begäras från annan instans. Bibliotekets portokostnad i dessa fall överstiger ofta 20:-**". Först **kan** konstateras att uppgiften om portot är helt felaktig. Dessutom bryter han ner **sakfrågan** till att gälla "**uppgifter som måste begäras från annan instans**". Jag **har** anledning tro att citerad ledamots **syn på** frågan inte är **unik** utan typisk för samtliga **ledmöter** i nämnden. Att diskutera **själva sakfrågan** verkar vara något man inte ägnar sig åt. Bildligt talat **så** öppnar man inte paketet utan intresserar sig enbart för omslagspapperet, var detta är köpt och vilket konto inköpet belastar.

Fortsättning sida 12

23 | Antavla för: JOHN-OLOV WIKSIRÖM, f 1925-08-07 i Uppsala(C).

Gen: I	II	III	IV	V
Nr : 2-3(1)	4-7	8-15	16-31	32-63
2 WIKSTRÖM JOHN GUNNAR FAKTOR f 1896-07-24 Åmål(P) d 1970-08-02 Karlstad(S) g 1921-05-14 Uppsala(C)	OLSSON WIKSTRÖM FREDRIK VERKST ARB f 1857-08-26 Åmål(P) d 1927-09-08 Åmål(P) g 1881 By(S) JOHANNESDTR EVA LOVISA f 1857-11-17 By(S) d 1936-01-11 Åmål(P)	OLSSON OLOF BONDE f 1837-07-12 Åmål(P) d 1916-02-20 Tveta(S) g 1858 Åmål(P) OLSDTR STINA CAJSA f 1833-02-03 HesseIskog(P) d 1896-02-20 Tveta(P) OLSSON JOHANNES TORPARE f 1816-01-30 Botilsäter(S) d 1870-06-10 By(S) g 1838 Bro(S) JONASDTR BRITA f 1813-08-05 Bro(S) d 1860-03-19 By(S)	ANDERSSON OLOF BONDE f 1804-1858 ÅrboI(P)-ÅrboI(P) g 1828 ZETTERVALL INGERID BRITTA f 1807-1861 By(S)-ÅrboI(P) GULLIKSSON OLOF TORPARE f 1799-1863 HesseIskog(P)-d:o g 1832 MAGNUSDTR STINA f 1810-1858 Mo(P)-HesseIskog(P) NILSSON NORRBY OLOF SOLD f 1788-1858 Kila(S)-By(S) g 1812 JONASDTR INGEBORG f 1780-1854 Botilsäter(S)-By(S) SVENSSON JONAS TORP f 1786-1860 Bro(S)-By(S) g 1813 NILSDTR INGRID f 1789-1817 Kila(S)-By(S) JANSSON JOHAN	LARSSON ANDERS BONDE f 1768-1820 ÅrboI(P)-ÅrboI(P) g 1770-1808 ZETTERVALL JAN SOLD GARVARE f 1777-1817 ERSDTR MARIA By(S)-ÅrboI(P) OLSSON BERGSTRÖM GULLIK SOLD TORP Seger_sbyn f 1771-1822 MÅNSDTR CATHARINA Jacobsbyn(P) g 1776- HALVARSSON MAGNUS Mo(P)-d:o f 1777-1828 BRYNGELSDTR CATHARINA Mo(P)-d:o f 1778-1845 OLOFSSON NILS TORPARE Kila(S)-d:o f 1754-1829 ANDERSDTR STINA Alster(S)-Kila(S) f 1761-1837 THOMASSON SVEN TORPARE Ed(S)-Bro(S) f 1744-1798 JANSDTR MARIA Bro(S)-d:o f 1760-1812 NILSSON RUDQVIST NILS SOLD Kila(S) f 1762-1838 JANSDTR MAJA -Kila(S) f 1752-1826 JERLING ERIK DOMKYRKODRÄNG ANDERSDTR BRITA OLSSON ANDERS RUSTH BONDE Bällinge(C) f 1762-1836 LARSDTR STINA Skuttunge(C) f 1771- PEHRSSON PETTER BONDE Jumkil(C) f 1760-1821 ERSDTR STINA Skuttunge(C)-d:o f 1763-1842 LINDBLOM ERIC SOCKENSKOMAKARE Skepptuna(B) f 1775-1843 JANSDTR BRITA Bällinge(C)-Bällinge f 1767-1842 OLSSON ANDERS SKATTEBONDE -Bällinge f 1761-1829 JANSDTR ANNA Bällinge(C) LARSSON LARS GRUFARB Holm(C)-Harbo f 1761-1816 JANSDTR HENNING GRETA Toifta(C) f 1767-1838 JACOBSSON BÄCKSTRÖM ANDERS SOLDAT Harbo(U) f 1767-1808 ERSDTR CARIN Harbo(U) f 1770-
I Ansökare: WIKSTRÖM JOHN-OLOV KÖPMAN f 1925-08-07 Uppsala(C) g 1947-08-19 Uppsala(C) m ERIKSSON HARRIET LINNEA f 1927-08-19 Uppsala(C) 3 LUNDIN FRIDA ELVIRA f 1897-06-14 Bällinge(C) d 1957-07-02 Uppsala(C)	JANSSON JOHAN FREDRIK TORP f 1821-12-16 Uppsala(C) d 1899-08-22 Skuttunge(C) g 1846 Skuttunge(C) OLSDTR CHRISTINA f 1825-03-15 Skuttunge(C) d 1903-07-20 Skuttunge(C) g 1880 LINDBLLOM GRETA STINA f 1862-06-28 Bällinge(C) d 1912-02-16 Bällinge(C)	LINDBLOM ERIK SOCKENSKOMAKARE f 1827-11-06 Bällinge(C) BERG CATHARIN ^m f 1829-08-09 Harbo(U) d 1872-08-21 Bällinge(C)	JANSSON JOHAN f 1800- Harbo(U)- g 1825 ANDERSDTR ANNA f 1804- Harbo(U)- HesseIskog är en äldre beteckning för Edleskog.	LARSSON ANDERS BONDE f 1768-1820 ÅrboI(P)-ÅrboI(P) g 1770-1808 ZETTERVALL JAN SOLD GARVARE f 1777-1817 ERSDTR MARIA By(S)-ÅrboI(P) OLSSON BERGSTRÖM GULLIK SOLD TORP Seger_sbyn f 1771-1822 MÅNSDTR CATHARINA Jacobsbyn(P) g 1776- HALVARSSON MAGNUS Mo(P)-d:o f 1777-1828 BRYNGELSDTR CATHARINA Mo(P)-d:o f 1778-1845 OLOFSSON NILS TORPARE Kila(S)-d:o f 1754-1829 ANDERSDTR STINA Alster(S)-Kila(S) f 1761-1837 THOMASSON SVEN TORPARE Ed(S)-Bro(S) f 1744-1798 JANSDTR MARIA Bro(S)-d:o f 1760-1812 NILSSON RUDQVIST NILS SOLD Kila(S) f 1762-1838 JANSDTR MAJA -Kila(S) f 1752-1826 JERLING ERIK DOMKYRKODRÄNG ANDERSDTR BRITA OLSSON ANDERS RUSTH BONDE Bällinge(C) f 1762-1836 LARSDTR STINA Skuttunge(C) f 1771- PEHRSSON PETTER BONDE Jumkil(C) f 1760-1821 ERSDTR STINA Skuttunge(C)-d:o f 1763-1842 LINDBLOM ERIC SOCKENSKOMAKARE Skepptuna(B) f 1775-1843 JANSDTR BRITA Bällinge(C)-Bällinge f 1767-1842 OLSSON ANDERS SKATTEBONDE -Bällinge f 1761-1829 JANSDTR ANNA Bällinge(C) LARSSON LARS GRUFARB Holm(C)-Harbo f 1761-1816 JANSDTR HENNING GRETA Toifta(C) f 1767-1838 JACOBSSON BÄCKSTRÖM ANDERS SOLDAT Harbo(U) f 1767-1808 ERSDTR CARIN Harbo(U) f 1770-
930330				

Fortsättning från sida 10

Regeringsrätten. . .

Förhållandet är ju det att hantering med mikrokort från SVAR för biblioteken är mindre arbetsbelastande och i många fall billigare (låntagarna har själva att returnera korten till SVAR) än hantering med mikrofilm och böcker. Den "kostnadsökning" man åberopar tycks bero på att man får en faktura från SVAR, som man ser, istället för portokostnader, som man uppenbarligen inte vill æ. Dessa senare försvinner ju bland kommunens totala portokostnader.

Vad är sakfrågan?

Sakfrågan kan delas upp i två delar. Den förstadeln och den väsentliga är hurvida en arkivalisk volym har samma värde som en bok. Här kan såväl tryckfrihetsförordningen (TF) som arkivlagen (AL) åberopas. Den senare trädde visserligen i kraft först 1991-07-01 men dess förarbete SOU 1998:11 Öppenhet och minne fanns när KN höjde avgiften. TF föreskriver att medborgarna har fri tillgång till offentliga handlingar. AL bygger på TF och hävdar dessutom att arkiven är en del av det nationella kulturarvet.

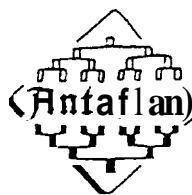
Detta är den första delen och egentligen borde det räcka med det. Den andra delen är syftet med lånen. Det gäller här att få del av den historiska informationen och möjlighet för individen att forska i sina förfäders historia. Detta argument är av betydelse även om det som nämnt inte skulle behöva framföras.

Kulturnämndens beslut

Men, som sagt, sakfrågan har KN inte tagit ställning till i sitt beslut. Om man fört diskussioner om sakfrågan i nämnden vet jag ej. Men utåt har man inte framfört några sakliga motiv för sitt beslut. Detta anser jag vara nonchalant mot den som begär besked i en fråga.

Det KN sade var: "Lntagaren betalar 10 kr/volym till biblioteket, således subventionerar biblioteket varje lånad volym med 3 kr + porto och administrationskostnader".

Detta ansåg och anser jag vara oförsynt och diskriminerande. Är inte flera av kommunens utgifter att betrakta som

Nr 24

Äldsta kända rötter på min moders sida är Anders Andersson Prytz, f 1645 (enl dödbok 75 år vid frånfallet 1720), som bodde på Myrhult, Visnums-Kil(S). Han var befallningsman vid Nynäs. Myrhult har befunnit sig i släktens ägo till 1900-talet men är nu tyvärr sålt till annan släkt.

Vari från familjen kom är fortfarande osäkert. Nästan hela släkten bodde omkring Visnum och i Visnums-Kil lär hela församlingen vara släkt på något sätt.

subventioner, bibliotekets bokinköp, anläggning och drift av badhus, idrottsplatser, inomhushall för ishockey, skidbacke etc?

I mitt besvär framförde jag misstanke om ignorans hos KN. Ordet ignorans betyder okunskap eller kanske snarare medveten okunskap. Med det ville jag säga att de förtroendevalda i nämnden inte tycks ha förvärvat den kunskap detta ärende kräver. Att vara okunnig är ingen skam, men att inte vilja skaffa den kunskap som krävs är klandervärd.

Kammarrätten faste dock intet avseende vid denna min kritik. Det enda avgörande för den var att konstatera att kommunen själv har rätt att bestämma sina avgifter. Övrigalagrum, tryckfrihetsförordningen och arkivlagen, berörs inte. Och det är som sagt denna linje även regeringsrätten går på.

Även andra protesterar

Hos regeringsrätten ligger nu även ett liknande överklagande från Linnea Holmberg i Lerum, författat med bistånd av Tor Kullberg i Alingsås. I detta överklagande hänvisas till den så kallade likställighetsprincipen, vilken i detta fall innebär att kommunen inte får ta ut olika hög avgift för fjärrlån beroende på om låntagaren för sitt behov behöver information som finns på papper eller om den finns på mikrofilm eller mikrokort.

På min fars sida börjar släktens först kända person med Mikkel Kek, som avled 1711 i byn Fäbacken. Det fanns ett torp där med beteckningen Käcken enl uppgift från boende i området. Hur han kom från Finland är okänt. Avkomlingar av släkten finns fortfarande i Käcktorp i Lekvattnet. Min farfars mor hette Helja Jönsdotter och kom till Nysund under de svåra svältåren på 1860-talet. Mikkel Kek var hennes förfader på morssidan.

Dagmar Carlsson

Jägaregatan 62

542 44 Mariestad

Slutsatser

Sammanfattningsvis är jag besviken på politikerna i kulturnämnden i Grums. Man verkar inte ha den insikt som krävs i de frågor man behandlar. Man väger in enbart administrativa och ekonomiska aspekter och anger inte några kulturpolitiska motiv för sitt beslut. Förordningar och lagar som tryckfrihetsförordningen och arkivlagen tycks man inte ta hänsyn till. I varje fall ligger de inte till grund för deras beslut.

Att dessa förordningar och lagar inte behöver åberopas bekräftas av juridiska instanserna. Kammarrätten fastslår att det är kommunallagen och enbart denna som gäller. Detta visar den vikt eller snarare avsaknad av vikt man fäster vid andemeningen i till exempel arkivlagens paragraf om det nationella kulturarvet.

Att kammarrätten har strikt juridisk bedömning var kanske väntat, men regeringsrättens agerande var förvånande. Regeringsrätten skall ju beakta tillämpningen av lagarna och ge uttryck för den övergripande tolkningen. I detta fall har man visat sin ointresse genom att inte ens ta upp målet till prövning. Det är de slutsatser vi kan dra av detta - lärdomar av vad politikernas fagra ord är värda i praktiken.

Fortsättning sida 14

24 [Antavla för: DAGMAR ELISABET MOLIN(CARLSSON), f 1927-11-13 i Röreholm, Rudskoga(T).

Gen: I Nr : 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 MOLIN KARL R JÄRNBRUKSARB f 1900-01-26 Nysund(T) d 1973-08-31 Degerfors (T)	MOLIN KARL J JÄRNBRUKSARB f 1871-09-10 Nysund(T) d 1949-10-17 Degerfors (T)	Okänd fader		-----
		JÖNSDTR HELGA f 1847-01-09 Östmark(S) d 1916-11-30 Nysund(T)	PERSSON JONS 1817-1853 Asped, Vitsand-	BONDESSON PER Vitsand 1781-1851 JÖNSDTR MARIT Vitsand 1788-1839
			ENGELBREKTS DTR LISA 1819- Torpberg, Östmark	HALLSTENSSON ENGELBRÄGI 1775-1835 JÖNSDTR HELJA Östmark 1780-
	JONSSON EMMA K f 1873-08-12 Källmo, Karlskoga(T)	JONSSON JAN M RÄTTARE f 1833-08-31 Warnum d 1905-06-11 Degerfors	SVENSSON JONAS 1796-1845 Agen, Warnum	SVENSSON SVEN Agen, Warnum 1764-1839 OLSDTR CATRINA 1765-1813
1 Ansökare: CARLSSON E DAGMAR E f 1927-11-13 Röreholm, Rudskoga(T)	f 1873-08-12 Källmo, Karlskoga(T) d 1953-08-08 Degerfors (T)	ARVIDSDTR ANNA STINA f 1836-01-01 Karlskoga(T) d 1901-06-24 Karlskoga(T)	JANS DTR ANNA 1800-1855 S Höje, Warnum-	JANSSON JAN Warnum 1756-1804 NILSDTR ANNA
			ERSSON ARVID 1809- Immen, Karlskoga(I)	ARVIDSSON ERIK Immen, Karlskoga 1769- OLSDTR ANNA Karlskoga(T) 1770-
			OLSDTR STINA 1812- Epsätter, Karlskoga(T)	JONSSON OLOF Karlskoga(T) 1775- ERSDTR ANNA Karlskoga(T) 1779-
	ANDERSSON JOHAN A HEMMANSÄGARE f 1880-05-06	CARLSSON ANDERS f 1841-05-11 Visnum-Kil d 1898-04-24 Linbäck	CARLSSON CARL 1817-1862 Strand, Visnum-Kil-	OLOFSSON CARL Visnum-Kil 1774-1829 JONSDTR MARIA Visnum 1778-1832
	Sörtorp, Visn-Kil d 1952-07-03	SVENSDTR WILHELMINA f 1846-04-10 Mo, Nysund d 1908-08-09 Linbäck	ANDERSDTR LISA M 1811-1853 Filipstad-	ANDERSSON ANDERS Visnum 1781-1840 MATHESDTR MARIA Nordmark 1780-1848
	Kristinehamn		CARLSSON SVEN 1787-1867 Mo, Nysund-	SVENSSON CARL Nysund 1750-1796 OLOFS DTR SARA Nysund 1752-
3 JOHANSSON ELSA WILHELMINA f 1905-09-17 Brännåsen d 1987-02-11 Degerfors (T)	JOHANSSON EMILIA f 1881-11-19 Torpåsen, Warnum d 1972-02-19 Kristinehamn	GUSTAFSSON JOHAN E DAGKARL f 1848-02-12 Kolerud, Warn d 1903-04-28 Warnum	SVENSDTR CAROLINA 1811-1873 Björkerud, Rudskoga-	OLOFSSON SVEN Rudskoga 1779- SVENSDTR MARIA Nysund 1783-
			BENGTSSON GUSTAF 1819-1852 Marviken, S Råda-	NOHLMAN BENGI S Råda 1772-1832 OLSDTR MARIA Hult, Visn 1777-1852
			GUNNARSDTR CAISA 1820-1855 Nytorp, Warnum	PETERSSON GUNNAR Warnum 1781-1841 ELIAEDTR MARIA O Fogelvik 1790-1852
		PETERSDTR EMMA f 1853-04-13 Visnum d 1925-10-25 Visnum	PERSSON PETER 1811-1855 Warnum	Okänd fader CHRIST: DTR MARIA Warnum 1789-
			DANIELSDTR CAROLINA 1821-1881 Jordsbohl, Visnum	ERSSON DANIEL Visnum 1794- GUSTAFSDTR SARA Rudskoga 1788-

930106

S-län dar ej annat anges.

Fortsättning från sida 12

Regeringsrätten. . .

Det finns alltså ingen övergripande och heltäckande kulturpolitik här i landet utan vi är hänvisade till kommunpolitikens varierande beslut.

Bengt Göranssons uttalanden i Öppenhet och minne, "*De (arkiven) utgör har förutsättningen för den folkliga forskning som inte enbart skall varderas utifrån vetenskaplig kvalitetskriterier, utan som är viktig och värdefull såsom folkbildningsinstrument och allmän kulturaktivitet*", har inte det värde jag trodde.

Bernhard Granholm

Otrycktakällor: Lånevgifter för mikro-kort från SVAR, sammanträdesprotokoll från kulturnämnden i Grums, 1990-02-21 11.

Svar till Kammarrätten i Göteborg angående överklagning av beslut i Kulturnämnden, ibid, 1990-04-26 32.

Dom i mål 1716-1990, 1991-03-18, kammarrätten i Göteborg, avdelning 3.

Underrättelse i mål nr 1816-1991, 1993-02-09, regeringsrätten.

Tryckta källor: Tryckfrihetsförordningen, SFS 1982:941.

Arkivlagen, SFS 1990:782.

Folkrorelsernas arkivhandbok, Stockholm 1988.

Donald **Söderlund-Olof** Petersson: Svensk Förvaltningspolitik, Uppsala 1988.

I Sofies chiffonjé

Vid arvsfifte kom två gamla brev i min hand skrivna Aren 1886 och 1899. De fanns i "Sofies chiffonjé" från Hälsingland. Stina Larsdotter född 16/11 1821 i Oleby, Fryksände socken, Värmland skrev båda breven till sin gifta dotter Karin i Ljusne, Hälsingland.

Stina är änka sedan 1878 efter Erik Olsson född 31/1 1835 i Röbjörkeby, Fryksände. Yngste sonen Lars Eriksson Englund född 11/11 1863 är gift och bor i Edet, Fryksände den 9/11 1886. Den äldre sonen Olof Eriksson Englund född 31/11 1859 är gift och "får arbetsattest till Hälsingland 8/5 1885" samt "flyttar till Maråkers kapellförsamling i Gävleborgs län den 116 1885".

Dottern Karin Nilsson född 16/11 1845 är gift 15/11 1874 med Jonas Pettersson Rådlund från Mjönäs i Norra Råda socken, Värmland. Stinas barn är födda i Oleby, Fryksände socken. Dottern Karin med make "arbetsvandrade" till Ljusne i Hälsingland 1873.

Stinas gudstro genomlyser breven. Hennes skrivna ord liknar dialekten man talade i Fryksände socken.

"Ohleby dän 4 april 1886.

Älskade doter och måg jag får nu taga mig dän friheten att fata pänan i min hand för att besvara Edert kärkomnabrev hvari jag hörrer at rådlundskan varit så klen datt var väl inte någon glädje att få höra ty vad är lifeth utan hälsan men vi får säga samma Ord som hären gaf Och hären tog välsignad vare härans namn

och äfen hörrer jag att Walfrid är så klen datt var väl inte så roligt för Eder män kan hända han får flyta til ett bättre ställe, til dän som säger, låten barnen kom til mig och förmenen däm icke ty sådana hörer Gus rike til.

Jag tänkte mig att få resa til Eder i somar män var dät väl inte iänkbart för mig när dat är så for Eder män jag vett inte hur länge jag har hälsan kvar, dän ena dagen kan jag vara någlunda frisk och dän andra sjuk därför är dat inte got att veta vad jag skal företaga. du talar om i ditt bref att du har väva Ett klänning tyg ått migsom du frågar om du skulesälja häler sicka hem män om datt så är att jag får dät så vil jag vara mycket tacksam om du kunde sicka datt hem, män jag kan inte betala Eder för någonting män gud får gifa lönen

Jag får taka Eder så mykett for hälsningarna från Olof du kan vara snäl och fråga Olof om han har fått datt brefet som jag skref til honom har han datt fåt så skal han vara snäl och skrifa svar til mig din broder frågar(:) om dat kunde vara nogot arbete där så att jag kund(e) få resa dit för här är dät inte nogot arbete så att jag kan stana omdätt så är att ni vet om got arbetedär så bed Olof att han beståler mig datt han skal få betalt för sitt besvär svar väntas .. tecknar din broder Lars Englund Stina Larsson"

Janet Leffler

Fortsättning med det andra brevet i nästa nummer. Se även brevets början på sida 22.

Ingenting är nytt under solen

I samband med bygdeinventering i Östra Kila har vi funnit ett stort antal handlingar. En av dessa är skriven av Olof Olsson på torpet Fågelmynen i Östra Takene. Det rör sig om ett kedjebrev från år 1906. Innehållet skiljer sig markant från våra dagars med löften om stora pengar och hot om hemska olyckor. Olof var inte så bra på att stava så jag har justerat texten litet grann.

"Fogelmyra den 23 Juni 1906. No 723 Guds Frid

Härmed anhålles att ni ville bedja allvarligt till gud att han ville välsigna alla präster och prädikanter och missionärer och att han ville uppväka flera att gå ut och förkunna det glada budskapet för dem som sitta i mörker, bed äfven att sama eld och andansfullhet som kammitt många andra platser till del äfven må förnimmas i eder egna hembygd samt i vårt fosterland i synnerhet, bed och så att gud må behålla de sina vakande och bedjande färdig att mötta brugummen när som hålst ha kammerr, vidare bedja vi

att denna kedjan icke må bli afvbruten för än No 1000 blivit uppnådd, vill ni godhetsfullt skriva tre afvskrifter afv detta brev dervid sätten fr nästa numer äfter numret här äfvan på hvarge brev och sända det till tre vänner hvilkavi håppas fullgör sama goda villkår, om ni är i stånd att fullgöradetta så var god och sänd det till baka till mig så vartenda sätt att förhindra kädjan att blifva afvbruten, vi håppas att kärleken till vår frälsare gesus kristus må hindra eder att bryta kedjan. Olof Olsson"

Gunnar Jonsson, Säffle

Föreningen Tingshuset i Häljebol

Den 5 april höll Föreningen Tingshuset i Häljebol årsmöte i den nyrenoverade hembygdsgården.

Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas renoveringsarbeten. Vi nämnde om dem i förra numret. För handikappanpassningen har bidrag från **Boverket på 150 000** utbetalats.

Kvar **återstår** en hel del. Trappan till övervåningen måste ersättas. Murskador på en **ytterfasad** måste **åtgärdas**. Skrapning och målning av fönsterkarmar **återstår**.

Forskning

Man arbetar med att komma igång med forskningen och har i det syftet startat ett pilotprojekt i maj. Detta redovisas av Peter Oalsson på nästa sida. SVARs platschef Bengt-Erik **Näsholm** från Ramsele besökte tingshuset i höstas och fick tillfälle att **träffa** företrädare för **Säffle** kommun, arbetsförmedlingen och länsstyrelsen. Man diskuterade möjligheter till arbete kring lokalhistorian samt samarbetsmöjligheter med SVAR.

En dombokskonferens hölls den 19 september 1992 i Häljebols skolbyggnad med medverkan av bland annat Värmlands Släktforskarforening. Konferensen arrangerades av Tingshusföreningen, Studieförbundet Vuxenskolan, Värmlands Hembygdsförening och historiska institutionen vid Göteborgs universitet. Konferensen refererades av VärmlandsAnor i nr 1992:4.

Från länsstyrelsen har man erhållit 50 000:- till stöd för pilotprojektet i domboksforskning.

Samlingar, krönikespel m m

Föreningen har **fått** donationer **till** sitt lokalhistoriska arkiv från **Harry** Nyqvist i **Åmotfors** och Ullagreta Carlsson i Stockholm. Runa Eliasson i Arvika har **skänkt** ett bord **från** en av finkorna. Detta bord ropade hon in vid en auktion som hölls då huset såldes för flera år sedan.

Sonja **Söderqvist** vid Sanle-teatern planerar ett krönikespel grundat på rättsfall ur **domböckerna**.

Media och information

Vykort från tingshuset och **Larz** Fribergs tuschlavering är under försäljning. En häradsbok är under arbete. **Man** noterar i verksamhetsberättelsen att VärmlandsAnor **uppmärksammar** tingshuset. **VärmlandsAnor** kan blott replikera att Tingshusföreningen och **släktforskarföreningen** säkert kan ha ömsesidigt utbyte av kontakterna och ämnar fortsätta med att bevaka verksamheten vid tingshuset. Dessutom har Släkthistorisk Forum haft artiklar om projektet.

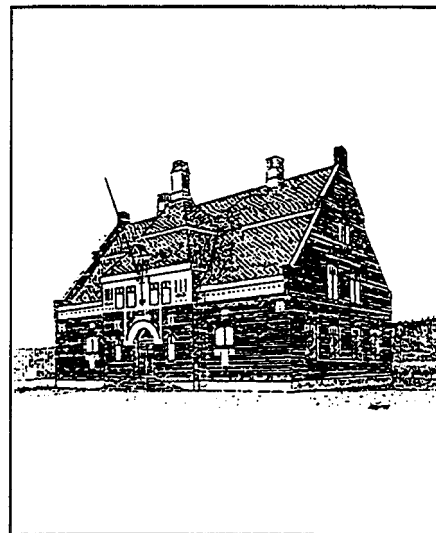
Turistprojekt

Till årsmötet hade inbjudits en representant från **Åmål-Svanskogs Museijärnvägs** Förening. Han **skisserade** ett projekt med rundturer med tåg och buss **där** besök i **Häljebol** skulle kunna **ingå**.

Ett sådant arrangemang kan vara värdefullt för att göra tingshuset **känt** för en större krets och inspirera till att senare komma **tillbaka för forskning**. En forskare behöver ju längre tid **än** ett **halvtimmes** besök. Men idén är lowärd och **bör** kunna kombineras med att göra uppehåll vid tingshuset i **valfritt** antal dagar. Vi behöver hjälpas **A** för att **slå** vakt om kulturarvet vare sig det är nedlagda **järnvägar** eller **gamla domböcker**.

Framtidsvisioner

Red av **VärmlandsAnor** har en vision av att någonting i stil med **SVARs anläggning** i **Sandslån** kan förverkligas i Häljebol. I **Sandslån** i **Ångermanland** upprättas **nationalregistret** över **enskilda** arkiv. Men vid sidan om har man annan verksamhet. Där har man i samarbete med **Ådalens Släktforskarforening** hyrt in **SVARs** mikrokort **från** Norrlands **kyrkoarkiv**. Dessutom har **man** samlat in lokalhistoriskt material. Man **håller** till i **kulturhistoriska** byggnader från tiden då det **var timmerskilje** i **Sandslån**. Dessutom finns där ett vandrarhem inrymt i lokalerna, vilket ger möjlighet till flerdagarsforskning utan alltför stora kostnader. I **Häljebol** skulle man kunna hyra in **SVAR-kort** **från kyrkoarkiven** i Värmland med omgivande lan **till-**

Tingshuset i Häljebol

sammans med de **domböcker** på mikrokort, som kommer efter hand. Det finns byggnader i närheten, som **bör** kunna nyttjas om inte tingshuset räcker till. Möjlighet till gratis parkering finns. Det finns dagligabussförbindelse med **Säffle** och Arvika.

Dock får vi först och främst hoppas att domboksprojektet kommer att lyckas - det är ju den primära idén med det hela - och att Häljebol blir det forskningscentrum för domböcker det är tänkt att bli, ett svenskt dombokscentrum. I detta tillönskas Peter Oalsson framgång med projektet.

Bernhard Granholm

Från Per Erik Lindorms Svensk humor under 100 år: Ur en anekdotkalender från 1850-talet saxar vi:

Under ett husförhör frågade prästen en flicka:

- Vem har stiftat äktenskapet?

Blyg och rodnande svarar flickan:

- Anders har fölle försökt han.

Häljebols-projektet

Alla som sysslat med släkt- och hembygdsvet vet hur värdefulla **domböckerna** är - och samtidigt vilka problem som uppkommer **för** den som **utnyttja** dem. De är **så** ohyggligt omfattande, de **saknar vanligtvis alla** register, de är ofta kladdigt skrivna - kort sagt, tolkningsproblemen kan ta loven av alla försök att verkligen använda dessa guldgruvor till kunskapen om **vårt** förflutna.

Vi ar sökare

Vi funderar över våra **förfäders** liv i helg och söcken och söker svaren **på** många frågor om hur de bodde, hur de talade och tänkte, hur de var kladda, hur de färdades och hur de livnärde sig. Den troligen största **källan** till detaljkunskaper om dessa många frågeställningar, domböckerna, förblir dock alltför ofta outnyttjad, av praktiska, arbetsekonomiska **skäl**.

Handbok kommer till

För att undanröja en del av de praktiska hindren för **domböckernas** utnyttjande av alla forskarkategorier **pågår** ett projekt som går ut **på** att **skriva** en handbok om deras utnyttjande. Handboksprojektet drivs av en arbetsgrupp med representanter för Sveriges Hembygdsförbund, **Landsarkivet i Göteborg** och historiska institutionen i Göteborg.

Peter Olausson som borgare vid Amåls 350 årsjubileum den 1 april 1993. Fotograf Anna-Lisa Granholm

Handboken beräknas innehålla bland annat kortfattad informations om tingsprocessen och **tingsfunktionärerna**, om **äldre** juriidiska termer, om olika metoder för att **registrera/renskriva** domböcker (och **annan** historisk text) med mera. En av de bärande tankarna i handboksprojektet är att inte fora till torgs en enda metod för **domboksregistrering/renskrift**, utan i **stället** redovisa samtliga metoder som ger öppningar för **domböckernas** tolkning. Var metod har sina **för- och nackdelar**. Det är upp till den enskilde **domboksläsaren** att välja det som passar **honom/henne** bäst. Men det är också **så** att valet av metod **bör** redovisas när resultaten presenteras - **man bör** VDN-märka sin dombokstolkning, **så** att läsaren kan ta ställning till om tolkningen är till **fyllest** för den forskningsuppgift som intresserar denne.

Ett gigantiskt material

Domboksmaterialet är i sin helhet fullständigt gigantiskt. Lennart Andersson Palm vid historiska institutionen i Göteborg talar om cirka 8 miljoner sidor svenska **domböcker** i våra arkiv från 1600-talets början till år 1900. För att kunna göra **några väsentliga** delar av allt detta tillgängligt behöver många **människor** vara engagerade i ett tolkningsarbete. Det sker främst via enskilda **släkt- och hembygdsvetare** i dag och det är säkerligen **så** det kommer att vara också i framtiden.

De professionella historikerna, etnologerna och språkforskarna med flera agnar normalt inte sin möda **att** ett sådant tidsödande **grundarbete** utan utnyttjar i **stället** de publicerade resultaten från olika håll i landet. Den planerade handboken är tänkt att inspirera flera till egna domboksarbeten, som samtidigt kan bli systematiska, utarbetade efter **någon** av de metoder, som handboken tar upp.

Samtidigt är det naturligtvis **så** att **domböckernas** tokningskulle **kunna** bli föremål också för insatser baserade **på anställd** personal vid arkiven med flera institutioner. **Så mycket merskulle kunna** göras då, samtidigt som människor fick **något** mycket väsentligt att syssla med. Det är för att pröva den tanken som domboksprojektet tagits upp inom Föreningen Tingshuset i Häljebol.

Häljebols-projektet

Vi **har** startat det som ett ALU-arbete under maj månad. Tanken är att de olika dombokstolkningsmetoderna - diplomatisk **respektive** normaliserad **fulltext-avskrift**, sammanfattande register, registrering av orter, personer och ämnen - praktiskt skall testas inom föreningen.

Ett antal vana släkt- och hembygdsvetare har **åtagit** sig att vara och en väija en av metoderna och **testa** den för ett begränsat utsnitt av valfri dombok. Detta är **framför** allt viktigt om vi kan **nå** dithän att domböckerna kan tolkas av anställd personal. De personer som verkar inom **ALU-projektet** genomgår en utbildning **på** bland annat handskriftstolkning för att själva med tiden kunna tolka historisk text och arbeta med domböckerna.

En av de metoder som skall testas är Lennart Andersson Palms ide om **inläsning** på band av domböcker, för utskrift av anställd personal. Man kommer då inte att kunna **nå** till den diplomatiska (bokstavstrogn) renskriften men man kan få en normaliserad **fulltextversion**. Kanske kan metoden **också** visa sig **så** pass **effektiv** att den blir ett gott **alternativ** i arbetet. Den **som** lever får se!

Tekniken med optisk läsning går **framåt** och är naturligtvis mycket spännande för domboksområdet. Kanske kan den tekniken **också** testas via verksamheten vid tingshuset i **Häljebol** vad det lider.

Det är **självlart** angeläget att få ett bra underlag för bedömningar av vad man skall satsa **på** i framtiden när det **gäller** dombokstolkning. **Därför** välkomnar vi alla, runtom i landet, som vill delta med insatser när det gäller metoder för tolkning.

har startat

Ett **frågeformulär** är konstruerat, som intresserade kan **erhålla** från föreningen tillsammans med en mer fullödig **beskrivning** av vad vi håller **på** med. Det är intressant att testa metoderna.

Självklart är det minst lika intressant att sedan jämföra resultaten när det **gäller domböckernas** innehåll, både över tiden och för samma tidsperioder men också för olika geografiska områden för samma tidssnitt. Preliminärt **har** vi valt att se närmare **på** åren 1725, 1750, 1775 och

1796 i vår pilotundersökning. Flera av oss undersöker Gillbergshärad men även andra **områden** forekommer.

Du som är intresserad av projektet och kanske **till och med** vill delta **på ett** eller annat sätt, hör av Dig till under tecknad inom Föreningen Tingshuset i **Häljebol**.

Peter Olausson

Eneby 2144 Häljebol

66030 Värmlands **Nysäter**

Peter Olausson var fram till 1989 arkivarie vid Värmlandsarkiv i Karlstad och är nu kommunarkivarie i Åmål. Han är ledamot av Sveriges Hembygdsförbund, sekreterare i Värmlands Hembygdsförbund, ordförande i Gillberga Hembygdsförening samt icke minst ordförande i Föreningen Tingshuset i Häljebol. I samband med firande av Åmåls 350-årsjubileum har han svarat för framtagning av historiskt material till evenemangets jubileumsutställning.

Folkrörelsearkivet

Den 25 mars höll Folkrörelsernas Arkiv i Värmland **årsmöte** i Gamla Badhuset. Som suppleanter i styrelsen nyvaldes Stig **Jonasson** och Bernhard Granholm **från** Värmlands **Släktforskarförening**. Tidigare **finns** Ingrid Johansson i **Värmskog** med i valberedningen.

Folkrörelsearkivet hyser material från 3600 **arkivbildare**. För närvarande är 136 föreningar **medlemmar**, bland dem **Värmlands Släktforskarförening**.

Efter årsmötetsförhandlingarna höll Karlstadskommuns **kulturchef Kjell Fredriksson** ett kåseri över ämnet "Motivet för arkivet". **Han började** med en fundering över vad **historiekunnighet** kan innebära. Normalt anses detta vara positivt; det sägs ju att man lär sig av historien. Men för tex Jugoslavien har **historiekunnighet** inneburit katastrof. Eljest, menade han, är det värdefullt att ha kunskap om historien. Den svenska historien är inte ett tydligt begrepp. Vi har alla olika uppfattningar om historien och vi väljer ur det förflutna det vi anser vara väsentligt. Själv menade han sig vara en **mentalitetshistoriker**, dvs han söker förklaringar och bakgrund till händelserna i historien. **Han kåserade** över tidsbegreppet då - nu - sedan samt gav exempel **på** några privata **arkivhandlingar** som haft betydelse för hans anfäder och därmed indirekt för honom själv. Han avslutade med att betona **arkivens** betydelse. Dessa utgör det kollektiva minnet och gör det lättare att förstå då och nu.

Nordmarks härads dombok

Anno 1680 d 15.16 **Octobris**

Näst blef **erkänn** klageligen föredragit om skada och olycka som Kiörkoherreni **Sillerud Wyrdige** och **Wählachtade** **Erick Biur taghit hafver** i February 1679 **ginnom** fiendens oförmodade **härjande** så dersom flerstädes i **dhessa** härader begiärandes **Wählbetrodde** Herr Kiörkoherren Ratten dher **Öfver** Ransaka wiile, och sedan sitt **wittnesbörd** dherom medh dhela wille. Ältså **befans** /: efter som bägge Landzmän **Biörn Gudmundsson** och Christopher **Jöransson** samt **Häradsdommaren** **Olof Kiätelsson** i **Gåttarsbyn** och **Nämbdemannen** **Bengt Törstenssoni Ölmeheden bewittnat**:/

Samme **Herr Erick Biur hafva då mist alls** sin **äghendom** i penningar, **silfver**, koppar, Then och een stor **deel** af Sängkläder item all ute tröskat **spannemål** i bodarna. SA wäll af **gårdhens arfwell** som inkomna **tyonde**, **både** skogsbiugg och **Hafra dertill** och **otrykin** sädh **utburin** till hästarna och den **öfvriga** efter **hästarna** sattedhe elden **uppå**.

Oprant 4 Huusi **Prästegården** som woro itt **Fårahuus** itt **swinehuus** ett litet **fåhuus** och en **Stolpebodh** **Jämwäl förbrant tilldehlings Stämman Lianne** straxt dher **hoos**, till alla Huus, medh **Höö** och **Sädh** dher **Herr Erick sielf** brukadhe **elliest** blef han till eghen **Pehrsson** mächta illa hanterat medh ryckande och stötande, hugg och slag **så** att han ey **har** kunnat komma sig för igen.

Avskrivet av Gun Albinsson-Karlsson

Kommentar av red. Detta protokoll är intressant insatt i sitt historiska sammanhang. 1675-1679 **pågick** ju **krig** mellan Danmark och Sverige. Danskarna sökte **återta** de landskap som de förlorat vid frederna 1645 och 1658. Om refererade övergrepp har **något** samband i andra lokala händelser framgår ej av texten. **Kyrkoherdarna** var ju då nyckelpersoner i socknarna, men eftersom jag inte **känner** till andra fakta i detta fall vill jag inte spekulera. Övergreppet synes inte ha **ingått** i någon medveten **krigshandling**. Protokoilstexten kallar det oförmodat **hajande**.

Sökvägar i arkiv

Föredrag av 1. arkivarie **Per Clemensson**
från Landsarkivet i Göteborg

25 september kl 1300 i Gamla Badhuset, Karlstad

Översikt över domstolsväsendet

Lagsagor - härader

En av de äldsta judiciella indelningarna från medeltiden är **lagsagan** med en lagman som myndighetsutövare. I Magnus Erikssons landslag uppräknas nio **lagsagor**. Lagsagorna var uppdelade i **kvotdelar**, ofta i tredingar eller **fjärdingar**. **Lagsagan här** täckte ett stort **område**.

I Götaland och senare även Svealand uppkom en indelning i härader. Ordets betydelse kan möjligen härledas till 'här-tåg, härskara'. I Svealand uppkom hundare som indeiningsenhet. **Man** är inte helt säker på detta ords ursprung. **Några** teorier **finns** dock. Enhetsnamnet **finns** kvar i häradsnamn som till exempel **Tuhundra**, **Sjuhundra** och **Långhundra**. Namnet anses sammansatt av 'hundra' och 'hä'. Den minsta enheten var byn (under vikingatiden: **bolbyn**). Tolv byar utgjorde en **tolft**, ursprunget till **kyrkosocknen**. **Åtta tolfter** utgjorde ett hundare eller **8x12=96 bolbyar**, dvs inemot hundra **bolbyar**. En **arnan** teori är att namnet hundare **återgår på** antalet **krigare** eller mantal (100 st) inom ett område. **Genom Magnus Erikssons** landslag fick även Svealand en **häradsindelning**. Svealands hundaren kallades härader.

I storadela av landet **genomfördes** ingen häradsindelning. I Norrland uppkom tingslag och i t ex Roslagen skeppslag.

Vid sidan av denna indelning fanns **städernas** organisation. Där fanns rådet, bestående av borgmästare och rådmän. De utgjorde stadens styrande och **rättskipande** myndighet och sammanträdde **på** rådstugan. Den **rättsskipande** myndigheten kom att kallas **rådhusrätten** eller rådstugu ("rådstufvu")-rätten beroende **på** stadens storlek.

Lagar

De lagar, som gällde var till en **början** landskapslagarna. **1350** stiftades ovan nämnda Magnus Erikssons landslag. Den ersattes 1442 av kung **Kristoffers** landslag. Parallellt med dessa lagar fanns den kyrkliga **lagstiftningen**. Den grundade sig **på** Bibeln och **påvekyrkans** dekret. Detta utmynnade i den kanoniska rätten.

Styrande = dömande

Lagsagan (=landet) hade sitt landsting och häradet resp hundare hade ting man sammanträdde i. **Sammanfattningsvis** kan man konstatera att dessa ting hade som uppgift att vara **både** styrande och dömande organ. Denna princip gällde även **på** högsta nivå, dvs kungen styrde riket **och var** den högstadömande instansen.

Reformationen

I och med reformationen miste den kanoniska rättens sin giltighet. Som ersättning **införde Karl IX utdrag ur "Guds lag"** dvs den mosaiska rätten i landslagen. I och

Rättegångsordning

I 1614 års rättegångsordning föreskrevs **rättegångssättet** vid lagmansrätter, häradsrätter och rådstugor. Svea hovrätt inrättades. Detta följdes av Göta hovrätt samt **hovrätter** i Åbo och Tartu. Instansordningen blev då: häradsrätt - lagmansrätt - hovrätt - konungens revision. Konungens revision övertogs av **rådet** och övergick i den **så** kallade **justitierevisionen**, som av Karl **W** uppdrogs **A** en särskild deputation av rådsherrar, nedre **justitierevisionen**.

I **övrigt** bildades specialrätter för delar av näringslivet, som t ex bergstingsrätter.

DOMSTOL	FUNKTION
Rådstugurätt	Huvuddomstol i staden.
Kämnärsrätt	Mindre mål. Sakören, skatter.
Accisrätt	Accis vid landtullen.
Sjötullrätt	Sjötull
Hall- o manufakturrätt	Rätt för manufakturer och fabriker.

Tabell 1. Stadernas domstolar.

med detta infördes dödsstraff för till exempel hädelse, trolldom och vissa sexuella brott. Detta **kan** man se i domböcker från den tiden **där** man i domsutlagen för **sådana** straff direkt **åberopar** bibeltexter ur **Leviticus** (3. Mosebok).

Styrande och dömande

På 1600-talet skildes de **styrande** och dömande funktionerna. Bakom de förvaltningsreformer som då genomfördes stod Axel **Oxenstierna**, av många bedömd som Sveriges störste statsman genom tiderna. Detta har satt sina **spår** även i de stater som då **låg** under svensk förvaltning. Det kan nämnas att Laila Friwalds vid invigningen av den lettiska **arkivutställningen** i Karlstadi oktober 1992, hävdade att den **grund** för förvaltningen i de baltiska staterna som av svenskarna lagts under **1600-talet** varit till stor hjälp nu **på** 1990-talet då **man** återupprättade staterna i **Baltikum**.

I städerna fick man **rådhusrätten** och under denna kämnärsrätten (kämnr, besläktat med kamrer). **Övriga** rätter, som inrättades i **städerna** var: Accisrätten, Sjötullsrätten, Hall- och **manufaktur**-rätten. Se Tabell 1.

Det är att **märka** att **på** regional och lokal nivå **så** fortsatte rätterna att ha även styrande funktioner. I städerna var borgmästaren med magistraten identisk med **rådstugurätten**

1734 års lag

1734 antogs en ny lag, som ersatte de gamla landslagarna. 1734 års **lag började** gälla 1736. 1779 gjordes en större **revision** av denna lag i det att flera straffsatter skrevs om från **dödsstraff** till livstids arbete **på fästning** resp spinnhus.

Domstolsarkiv

1593 utfärdades centrala föreskrifter om att originaldombok skulle upprättas vid tingen och att denna i närvaro av näm-

i Sverige

den skulleskulle nedläggas i häradskistan för **framtida** behov. Det finns dock tidigare spår, som antyder att **häradskistor** skulle funnits före dess. Dessa kunde vara placerade i tingshuset där sådana fanns. Tingshus var dock ovanliga under 1600-talet. Tingen hölls i regel **på** gästgivarvärdar **på** många platser även under hela 1700-talet. Där tingshus saknades förvarades **häradskistan** vanligen i kyrkan. Det fanns föreskrifter om hur **häradskistorna** skulle vara **utförda**, bl a att de skulle vara försedda med tre **lås** och nycklar.

det problemet att serien **häradsrätts**-protokoll blivit brutet för just de åren. Det **råder** förvirring om vem som är **rätt arkivbildare**. Vissa volymer har kommit **på** awagar. Bortsett från detta och andra undantag **så** har instansordningen varit som Tabell 2 visar.

Bernhard Granholm

Litteratur

Gerhard Hafström, De svenska **rättskällornas** historia.

Nils Herlitz, Grunddragen av **det** svenska **statsskickets** historia, Stockholm 1964.

Ar	Instansordning						
1614-1849	Häradsrätt	>	Lagmansrätt	>	Hovrätt	>	Nedre justitierev:n
1849-	Häradsrätt	>		>	Hovrätt	>	Högsta domstolen

Tabell 2. Instansordning.

1635 års landshövdingeinstruktion föreskrev att lagmannens domböcker skulle förvaras i landskista.

Senare tider

Nedre justitierevisionen ändrades i början av **1800-talet** till Högsta Domstolen. 1849 avskaffades lagmansrätterna. I städerna avskaffades samtidigt **kämnärsrätterna**.

Andraförändringar utövades vid **presenterat här** har skett under årens lopp, en del kortvariga. SA till exempel var **lagmans-** och häradsrätternas hopslagna åren 1718-1719. Den **benämndes** lagmansrätt. Detta **förhållande** kan för forskaren ha

Göran Larsson, Städernas arkiv, ur Stadsbor i gångna tider, Stockholm 1989.

Birger Lundberg, Karl XII:s lagmansrätter. Arkivvetenskapliga studier 5, Stockholm 1981, s257f.

Anna Christina Meurling, Svensk Domstolsförvaltning i Livland 1634-1700, Lund 1967.

Lars-Arne Norborg, Källor till Sveriges historia, Lund 1968.

Hasse Petrini, Landskista och häradskista.

C G Weibull, Dombokföringen och häradsrättsarkiven i Skåne, ur Landsarkivet i Lund, del I, Lund 1987.

Landsarkiv i Karlstad?

Läget betr landsarkiv i Karlstad är i stort sett följande:

I slutet av april besöktes Karlstad av en delegation från **riksarkivet** med bl a **riksarkivarie Erik Norberg**. Man fick se arkivlokaler och **depå** i Gamla Badhuset och i **Forshaga** samt bokbinderiet i Kristinehamn. Från Karlstad skall **man** nu ge **kostnadsunderlag** till den **kalkyl** som **riksarkivet** fått i uppdrag av regeringen att lägga fram. Denna skall vara klar i augusti-september.

Bode Janzon säger att om de lokaler **muséet** nu disponerar i Gamla Badhuset kan friläggas **så** kan det bli utrymme för 2-3000 hyllmeter arkivhandlingar i Gamla Badhuset. Detta täcker **kyrkoarkivalier** och bouppteckningar, det mest **efterfrågade** materialet. Resten blir lagt i **Forshagadepån** med samma **framtagningstider** som nu gäller för **Värmlandsarkivs** material.

Enligt utredningen 1991 "Statens **arkivdepåer** (SOU 1991:31)" är det **5400** hyllmeter som skall **överföras** från landsarkivet i Göteborg. Till detta kommer de **folkbokföringshandlingar** som skall överföras från pastorsexpeditionerna.

Såväl **Värmlands** landsting som Karlstads kommuns beslutande är positiva till planerna. Därmed **bör** man från dessa få allt det stöd som krävs för att ordna de praktiska **detaljerna** som t ex lokaliteter.

Detta är allt vad vi kan meddela i dag, men som **Bode Janzon** sade i den korta telefoninterjun, "Vi får ta ett steg i taget".

Nästa nummer av VärmlandsAnor:

□ Slakten Lidback forts

○ I Sofies chiffonjé forts

○ Nygrens fotosamling

○ Mer om slakten Hierta

○ Åmål 350 år

○ Antavlor

○ Anor sökes

Ur blad och Forum

Diskulogen N 28, januari 1993. **Olof Cronberg skriver** bl a om släktforskning i östra Tyskland. Det finns ett institut, Deutsche Zentralstelle für Genealogie (DZfG), som sedan 1920-talet samlat in genealogiskt material. Bl a finns 6000 antavlor och 5 miljoner katalogkort, sorterade på **släktnamn** och **på** ortnamn.

Sture Bjelkåker rapporterar från 6:e Nordiska mötet för datateknik i släktforskningen. I Norge finns uppringbara databaser. I Finland **finns** den sk Kareliska databasen vars **syfte** är att **dataregistrera kyrkböcker** från tidigare finländska, numera ryska områden. I Estland har släktforskningen kommit igång; arkiven finns i stort sett kvar, men det råder brist på personatorer.

Bäffvernytt N 7 april 1993. En förteckning över "Gamla medikamenter", t ex Islandsmossa, rå lök och trätjärä.

GF-Aktuellt nr 108, februari 1993. Under rubriken "Meningsfull sysselsättning" gör **Ian Hamilton** ett upprop för arbetslösa med A-kasseersättning att få ersättning för insatser i föreningslivet (sk **Arbetslivsutveckling, ALU**). Det finns register som behöver upprättas och uppdateras.

Släktspejaren N 3 1993. "Historisk vilervalla". Under denna **rubrik skriver Göran Berglund** om Herman Lindqvists "Den svenska historien" bl a ".... författaren bevisar att han inte på många år besökt ett bibliotek och inhämtat några som helst **källmaterial** eller besökt något offentligt arkiv för information". **Han** ger sedan **några exempel** på felaktigheter och avslutar med "Boken är en illgärning och opålitlig som **källa**." Göran Berglund använder bl a några svenska dagstidningar som **källor** till sina påståenden.

Göran Berglund berättar om Jonas Olsson **Engwall** från **Hällesjö** i Jämtland,

som 10 oktober 1837 fick patent **på** propeller. John Ericsson hade 1836 tagit patent **på** sin propeller. Engwalls propeller var dock enligt uppgift bättre. Ericsson ändrade **konstruktionen** succesivt tills den motsvarade Engwalls och tog **äran** åt sig.

Numret innehåller även en artikel om landslagar och landskapslagars samt ger exempel **på** innehåll i dessa, t ex ur **Kristoffers** landslag från 1442: "Bästa ting som bonden **här** i sitt bo, det är hans **hustru**. Den som stjal henne från bonden, han är den störste och värste bland tjuvar".

Ådalingen nr 4 1992. **Bo Molander** och **Lars Nyberg skriver** om läsförmåga utgående från uppgifter i husförhörslängderna. Författarna **här** gjort en studie huruvida dyslexi (**lässvårighet**) är **ärfvlig**.

Erik Storhannus skriver om kvarntullslängder.

Boktips

1734 års lag finns att köpa. Det **har** vid något **tillfälle** meddelats att **faksimilutgåvan** av 1734 års lag skulle varas slut. Detta **äger** sin riktighet evad det gäller den upplaga som gavs ut 1934. Men vid 250-årsjubileet år 1984 gavs en ny faksimilupplaga ut och den går att beställa genom bokhandeln.

Det är Institutet för rättshistorisk forskning som givit ut den under nummer XXXVII. Den beställes genom Nordiska Bokhandeln. Priset är 319:-.

Haploskopi - **om detta** skriver **Hans Villius** i Impuls, Studieförbundet Vuxenskolans tidning, N 31 1993. Vad **är nu** haploskopi. Jo, det är något som red och säkert flera av **läsarna** någon gång råkat ut för. Följ med i texten; förklaringen kommer.

Hans Villius berättar om att han för 45 år sedan var sysselsatt med en **källkritisk** avhandling om Karl XII:s **fälttåg** i Ryssland 1708-09. **Han** hade då funnit två versioner av **samma** text, den ena längre än den andra. Den längre löd som följer: "Och kom vi omsider till strömmen, och var bara en passage genom strömmen, som var **så** djup att den räckte en **man** till

midjan". Den kortare versionen löd: "Och kom vi omsider till strömmen, som var **så** djup att den räckte en **man** till midjan".

Hans Villius skriver att han funderade. "Och plötsligt stod hela sammanhanget klart. **Avskrivaren** som gjort den kortare versionen hade kommit till första 'strömmen' och **skrivit** ner det. **När** han sedan höjde blicken till förlagan föll blicken **på** det andra 'strömmen' och **så** fortsatte han där".

Haploskopi är alltså **rär man** oavsiktligt hoppar över text mellan likalydande ord.

Haploskopi

ANOR SÖKES

175. Jag söker släkt till **Erik Persson** f 2216 1681 i Skrottingerud och hans hustru **Ingeborg Larsdotter** f 1613 1690 i Stensjön, båda i **Sunne** (S) förs. De vigdes 1708 och bosattes sedan **föräldragården** Eriks. Ingeborgs **föräldrar** bodde vid sjön Stensjöns västrasida allra längst västerut i **Sunne** dåvarande socken.

Av denna släktgren kan nämnas att en av "gossarna" från Stensjötorpen studerade till präst och tog namnet Fryksten. En **uppgift** säger att **Stensjön** upptogs av finnar - har någon bevis för detta? Jag **kan** inte hitta några tidiga finnar, en Per Mickelsson från **Homsjön** gifte sig 1701, det är allt.

En av döttrarna i **Stensjön** gifte sig med Måns **Knutson** från Knutstorp, som ligger några km längre söderut; inte heller Knutstorpsfolket är av finnar. Om någon har anknytning till dessa personer och platser, är jag tacksam för svar och för **anbyte**.

Lennart Hjerpe-Norgren
Uttermansvägen 1A
671 70 Edane
Telefon 0570 - 504 56

176. Jag söker: a) föräldrama till **Ambrosius Widberg** som var brukspatron i Filipstad, där han dog 2811 1797. I M uppges han vara född 1734. Han var gift först med **Elsa Maria Borgström** och sedan med **Christina Lundgren**.

b) alla smeder med släktnamnet **Warg**, som någon i sin **bruksforskning** stött på. Jag försöker utforska hela **den/de** släkten(a).

Agneta Lilie von Rosen
Utflyktsvägen 10
161 51 Bromma
Telefon 08 - 37 36 98

177. Jag söker: mästern Jonas **Ersso**n och **hans hustru Catharina Zonidsdotter**. De bodde förmodligen i Älvsbacka en tid när deras son Lars Jonsson föddes 1735. De kan vara födda omkring 1710-1725.

Doris Hedin
Box 26
864 21 Matfors

178. Jag söker **uppgift** om: min farfars broder **Alfred Alfredsson** f 2615 1875 i Brattfors. **Hans** mor dog och han flyttade då från **Penningdal** till **Nyed** den 1712 1891. Men varken i **Nyeds** inflyttnings- eller husförhörslängder har jag hittat honom.

Solveig Jonsson
Pl 3557
890 40 Bredbyn

179. Har någon forskat på?:

a) **Jan Morin** f 1734 i Ullervads förs(R), d 2712 1809, hemmansägare i Västra **Högelid** i Finnerödja, g m **Beata Berg** f 1733 i Björsätters förs (R), d 512 1795.

b) Deras son **Jan Jansson Morin** f 1/10 1763 i Mon i Finnerödja förs, g m **Stina Svendsdotter** f 1768 i **Nysund**.

c) Deras son **Erik Jansson Morin** f 13/8 1791 i V **Högelid** i Finnerödja, g m **Maria Olsdotter** f 2013 1792 i **Nysund**, d 12/5 1853 i **Gökhult**. Från 1823 hemmansägare i **Gökhult** i **Nysund**. Erik **utflyttade** den 26110 1861 till Rudskoga.

d) Deras son **Erik Johan Erssop** f 613 1818 i Kvarntorpi **Nysund**, g m **Johanna Sophia Andersdotter** f 18/3 1819 i **Mickelrud** i **Nysund**, dotter till **hemmansbrukare** Anders Jonsson och hans hustru **Johanna Sophia Warnquist**. Erik och **Johanna** flyttade 1856 till torpet **Billingsfallet** under

Södra **Billinge** herrgårds ägor i **Nysund**; flyttade 2111 1868 till Rudskoga.

e) Derasson **Johan Ersson** f 2814 1845 i **Nysund**.

Erik Morin
Karlslundsvägen 27
125 52 Älvsjö
Telefon 08-647 82 62

180. Jag söker föräldrar till: a) **Ingeborg Jansdotter** f 2 (3)/11 1780 i Botilsäter (S). Jag **kan** inte **läsa** dem i födelseboken.

b) **Jan Fredrik Zettervall** f 1777 d 1817 i By (S). Fäitjagare 1802. En **uppgift** ger födelseboken Södra Ny (S), en **annan** Lidköping. Bor i By (S) från 1807.

John Olov Wikström
Tallstigen 2 C
6480 Karlstad
Telefon 054-860901
010-2314320

181. Jag söker Soldat **Elof Nilsson Skårberg** f troligen 1709 med hustru **Brita Andersdotter** och barnen Nils och Marit, som flyttar från **Frykerud** på 1750-talet med vart?. Finns ej i **angränsande socknar**.

Bengt Skoglund
Katrinebergsvägen 1
65342 Karlstad
Telefon 054-560285

182. Är det någon som vet något om **Johan Henriksson Abborr** d 1737. Han var gift med **Marit Olofsdotter** (omgift 1740). De bodde i Satertorp i N Råda. Namnet **Abborr** förekommer bland smedsläkter men om det finns något samband har jag inga uppgifter om.

Evert Larson
Trelleborgsvägen Mälarhuset
27052 Borrbö

Fortsättning från sida 21

183. Jeg vil gerne spørge om De kan hjælpe mig med oplysninger om min morfars mormor og morfar **Hammer-smed Johan (Jahn) Petterson Nyquist född ca 1768** i Värmland och hustru **Helene (Lena) Petersdotter** född ca 1776.

De er funnet første gang 1801 ved folketælling (husförhör) på Hakadals Jemværk, Nittedal, Norge. Deres første søner døbt 25.5.1801 i Hakadal kirke och het Peter. Næste barn, en dotter, Kristine (Stina) er døbt 1804 i Hakadal. Helene Petersdotter dog 1806 af tuberkulose.

Johan og Helene er antaglig gift i Sverige, vielsen ses ikke i Hakadal.

Annelise Brahtz
Höjlundshusene 71
DK-3500 Værløse
Telefon 42 48 33 96

184. Jeg søger etter personer i familien Schulze. Carl August Schulze, född 1843 i Tyskland, giftet seg 12 okt 1868 (antaglig i Oslo?) med Stina Larsdotter, född 1832 i Värmland. De fikk dotteren **Gultrud Bertha** 17 mars 1869 i Oslo. De flyttet till Jönköping 1870. Herblesönnen Carl Wilhelm Schulze födt 19.4.1872. De flyttet til Arvika 1873.

Carl August Schulze giftet seg igjen 1883 med Oline Olsdtr fra Eidskog, Norge, og i kirkeboka står skifte/dödsfäll så han er enkemann.

Mine spørsmål er: Fikk de flere barn? Döde Stina Larsdotter Schulze i Sverige? När? När reiste Carl August Schulze med familj til Norge? Ble barna med?

Jeg har sønnen Carl Wilhelm med i folketellingheri 1885. Jeg er interessert i alla opplysninger om familien.

Per Johansen
Odvar Solbergsvog 128
N-0973 Oslo, Norge

Svar på Anor sökes

171 i nr 1992:4

Eftersom Hägg(e)vik ligger nära Borgviks bruk finns det kanske anledning att söka där, eftersom det mig veterligen inte fanns några järnbruk eller smedjor i Eds sn.

En Broström född på Borgvik var bland annat komminister i Ed och Gillberga. Han var son till hammarsmeden Bengt Ersson på Borgviks bruk och h h Margareta Andersdotter Holmström. Han gifte sig med sin kusin Catharina Carlmark från Grums. Dessa uppgifter ur Linus Brodins bok om Gillberga kanske kan vara till någon hjälp.

Peter Funke Mölndal

I Sofies chiffonjé, artikel på sida 14, fanns detta brev

Chiffonjé Sam 4te Apr 1886

Älskade Sater och mig jag får nu toga mig Sam friheten och påta på min finna hand för att besvara. Egent har kammarbröf kvar i jag härsen ett råd-hudhar varit så blev Sate var väl inte någon gläde tidning att på härsen ty vad är lifeto

istän på härsen min härsen säger samma ord som Joh härsen jag och härsen jag valimat min härsen härsen och öfver härsen jag att

Annons

Gustaf Schröder

den legendariske jägaren
av Kåa Wennberg

Gustaf Schröder (1824-1912) levde ett innehållsrikt liv. I denna bok får vi följa alla hans 88 år från födelsen i Edsvalla fram till slutet i Stockholm.

Han arbetade först som skogstjänsteman under många år. Vid 63 års ålder började hans författarskap som varade i drygt 20 år.

Boken är inbunden, 175 sidor och rikt illustrerad. Pris 160.00. Den kan beställas av utgivaren:

Kåa Wennberg
Blåhammarvägen 7
13242 Saltsjö-Boo
Telefon 08-7153548, 0766-40440

Annons

Värmlandsforskare

i Sveriges Släktforskarförteckning

Sammanställd av Gunnar Jonsson, Säffle

Innehåller namn, adress, telefon för 89 släktforskare som sysslar med släkter med anknytning till Värmland, med ortregister, släktregister och specialregister jämte blankett med ifyllnadsanvisningar

Sätt in kr 20.00 + porto 9.50 på postgiro 469660-5 så sänder vi 1 ex av förteckningen

Värmlands Släktforskarförening, Norra Berghaget, 66732 Forshaga

Gillbergs härads nämndemän utanför det gamla tingshuset i Häljebol, Gillberga socken. Bilden tagen omkring sekelskiftet av okänd fotograf. (Ur Wermlandica 1986).

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning retur med den nya adressen till:

Värmlands Släktforskarförening

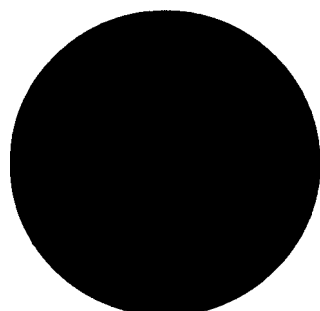
c/o Lars-Gunnar Sander

Norra Berghaget

667 32 FORSHAGA

B

Föreningsbrev

Tryck i Värmland Tryck i Karlstad Tryck på Knappen

Värmlands mest kompletta tryckeri. Nu med ett par nyheter!

Nyhet 1: Färgkopiator

Nyhet 2: Xerox nya trycksystem

Innebär att Repro-Tryck-Fals och Haft byggts in i världens bästa och snabbaste kopiator. Det betyder att du kan få färdiga broschyrer på dagen. Även med 4-färgstryck på omslaget. I många fall till en bråkdel av kostnaden för en konventionell trycksak.

Titta in för en demonstration!

Tryckeri AB Knappen – *Alltid på gång med det senaste!*

Ramgatan 7, Karlstad • Tel. 054-15 66 75 • Fax 054-15 60 77